

Lainlaatijan EU-opas

Kansallisten säädösten valmistelua koskevat ohjeet

2. uudistettu painos

Helsinki 2004

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Opas	
Sten Palmgren et al.		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Lainlaatijan EU-opas Kansallisten säädösten valmistelua koskevat ohjeet			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Oppaassa käsitellään Euroopan yhteisöjen säädösten huomi oon ottamista kansallisessa lainvalmistelussa. Opas täydentää tältä osin oikeusministeriön julkaisemaa Lainlaatijan opasta ja on tarkoitettu säädösvalmistelioille. Opas sisältää perustietoa Euroopan unionista ja yhteisön oikeuden rakenteesta. Esityksessä keskitytään terminologisiin kysymyksiin. Oppaan pääosa koskee direktiivien ja muiden säädösten täytäntöönpanoa Suomessa sekä siihen liittyviä lakitekknisiä kysymyksiä. Oppaan liitteenä on kansallisen lainsäädännön notifiointia koskevat ohjeet ja siihen liittyvä lomake sekä Amsterdamin sopimuksen 12 artiklassa tarkoitettu vastaavuustaulukko, josta ilmenee EU -sopimuksen numeroinnin muutokset.			
Avainsanat: (asiasanat) Säädösvalmistelu, yhteisön lainsäädännön täytäntöönpano			
Muut tiedot 2. uudistettu painos, OM 2/40/2004			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön julkaisuja 2004:6		ISSN 1458-6444	ISBN 952-466-030-X
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Edita Prima Oy		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Sten Palmgren et al.	Typ av publikation Handbok		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet		
	Datum då organet tillsattes		
Publikation (även den finska titeln) Lainlaattijan EU-opas (Lagberedarens EU -handbok)			
Publikationens delar			
<p>Referat</p> <p>I handboken ges råd om hur EG-lagstiftningen skall beaktas i den nationella lagberedningen. Handboken kompletterar till denna del "Lainlaattijan opas" (Lagberedarens handbok) och den är avsedd för lagberedare.</p> <p>Handboken innehåller grundläggande information om EU och om gemenskapsrättens struktur. Tyngdpunkten ligger på terminologiska frågor. Det centrala avsnittet i handboken gäller nationellt genomförande av direktiv och andra rättsakter samt lagtekniska frågor i samband med detta.</p> <p>I en bilaga till handboken finns anvisningar om anmälan (notifiering) av nationell lagstiftning och en blankett för detta. Som bilaga finns också den jämförelsetabell som avses i artikel 12 i Amsterdamfördraget där ändringarna i EU-fördragets numrering framgår.</p>			
Nyckelord Lagberedning, genomförande av gemenskapsrätten			
Övriga uppgifter 2:a uppl., JM 2/40/2004			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets publikationer 2004:6		ISSN 1458-6444	ISBN 952-466-030-X
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad Offentlig
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

Esipuhe

Tässä *Lainlaatijan EU-oppaassa* käsitellään Euroopan yhteisöjen säädösten huomioon ottamista kansallisessa lainvalmistelussa. Opas täydentää tältä osin oikeusministeriön julkaisemaa Lainlaatijan opasta.

Opas sisältää perustietoa Euroopan unionista ja yhteisön oikeuden rakenteesta. Esityksessä keskitytään terminologisiin kysymyksiin. Oppaan pääosa koskee direktiivien ja muiden säädösten täytäntöönpanoa Suomessa sekä siihen liittyviä lakitekknisiä kysymyksiä.

Oppaan 1. painos ilmestyi vuonna 1997. EU:n perussopimusten ja Suomen lainsäädännön muutosten johdosta opas on monelta osin vanhentunut. Uudistetussa 2. painoksessa on otettu huomioon Amsterdamin ja Nizzan sopimukset sekä Suomen uusi perustuslaki, valtioneuvostosta annettu laki ja uusi valtioneuvoston ohjesääntö.

Oikeusministeriö toivoo, että käsikirja olisi hyödyllinen apuväline lainvalmistelussa ja ottaa mielellään vastaan ehdotuksia ja kommentteja seuraavaa painosta varten.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 2004

Oikeusministeri

Johannes Koskinen

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYSLUETTELO

1	Peruskäsitteitä	1
1.1	Euroopan yhteisö, Euroopan yhteisöt, Euroopan unioni, Euroopan talousalue ja Euroopan neuvosto	1
1.2	EY:n perustamissopimus, sopimus Euroopan unionista ja Amsterdamin sopimus ja Nizzan sopimus	3
1.3	Terminologisia kysymyksiä	5
1.4	Keskeisten toimielinten ja muiden elinten viralliset nimet ja käyttönimitykset	8
2	Yhteisön oikeuden lähteet	11
2.1	Oikeuslähteet	11
2.2	Perussopimukset (primaarioikeus).....	11
2.3	Johdettu oikeus (sekundaarioikeus).....	14
2.4	Kansainväliset sopimukset.....	19
2.5	Oikeuskäytäntö	20
2.6	Oikeusperiaatteet (erityisesti etusijaperiaate, välitön oikeusvaikutus ja tulkintavaikutus)	22
3	Yhteisön oikeuden vaikutus kotimaiseen lainvalmisteluun	25
3.1	Yleistä	25
3.2	Perussopimusten johtavien periaatteiden sekä yleisten oikeusperiaatteiden vaikutus kansalliseen lainsäädäntöön.....	27
3.3	Yhteisön asetukset ja niihin liittyvä lainsäädäntö.....	30
3.4	Direktiivien täytäntöönpano	34
3.5	Hallituksen esitysten perustelujen laatiminen	40
4	Lakitekniikka	43
4.1	Yleiset lähtökohdat	43
4.2	Viittaaminen perussopimukseen	43
4.3	Yhteisöjen säädösten ja muiden unionin säädösinstrumenttien nimikkeet	47
4.4	Artiklakohtaiset viittaukset.....	53
4.5	Viittaaminen Euroopan yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytäntöön.....	57
4.6	Viittaaminen EY-säädöksiin säädösten julkaisemisen yhteydessä	60
5	Kielikysymykset	63
5.1	Monikielinen yhteisö	63
5.2	Säädösten kielivirheiden korjaaminen.....	64
5.3	Vaikutukset kansalliseen lakikieleen ja terminologiaan.....	65

6	Ilmoitukset (notifioinnit)	67
6.1	Direktiivien täytäntöönpanoilmoitukset	67
6.2	Yhteisön elinten kuuleminen.....	68
6.3	Teknisiä määräyksiä koskeva ilmoitusmenettely	69
7	Lainvalmistelun organisaatio	73
7.1	Ministeriöiden toimialat – jaettu valmisteluvastuu EU-asioissa	73
7.2	Oikeusministeriöltä pyydetty lausunto sekä laintarkastus	75
7.3	Ahvenanmaan itsehallinnon huomioon ottaminen	77
8	Lainvalmistelussa tarvittavan EU-tiedon hankkiminen/lähteitä	79
8.1	Yhteisön lainsäädäntö ja muut säädösinstrumentit	79
8.2	Oikeuskäytäntö	81
	Liitteet	83
	Liite 1 Oikeusministeriön asetus EY-säädöksiin viittaavien tietojen merkintätavoista	
	Liite 2 Justitieministeriets förordning om hänvisningar till EG:s rättsakter	
	Liite 3 EY-säädösten täytäntöönpanoa koskeva ilmoitusmenettely (notifiointi). Ulkoasiainministeriön EY-tuomioistuinyksikön ohje ja lomake	
	Liite 4 Amsterdamin sopimuksen 12 artiklassa tarkoitettu vastaavuus- taulukko	

Hakemisto

EU-lainlaatijan lähteitä

Yleistä

Allgårdh, Olof: EU och EG-rätten : en läro- och handbok om EU och i EG-rätt. 3. uppl. Stockholm: Norstedts Juridik 1999.

Bernitz, Ulf: Europarättens grunder. 2 omarb. uppl. Stockholm: Norstedts juridik 2002.

Eerola, Risto – Mylly, Tuomas – Saarinen, Päivi: EU-oikeuden perusteet. Toinen uudistettu painos. Jyväskylä 2000.

Encyclopedia Iuridica Fennica – oikeustietosanakirjan kuudes osa. Suomalainen lakimiesyhdistys 1998, C-sarja N:o 29.

Heliskoski, Joni: Havaintoja säädösvalmistelusta ja EY-direktiiveistä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 30. Helsinki 1997.

Joutsamo, Kari – Aalto, Pekka – Kaila, Heidi – Maunu, Antti: Eurooppaoikeus. Kolmas uusittu painos. Jyväskylä 2000.

Schwarze, Jürgen – Laakso, Seppo – Kuuttiniemi, Kirsi: Eurooppalaisen hallinto-oikeuden keskeiset periaatteet. Helsinki 1999.

Virallislähteitä

HE 135/1994 vp – Hallituksen esitys Eduskunnalle Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

HE 245/1997 vp – Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

HE 93/2001 vp – Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan unionista tehdyn sopimuksen sekä Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Nizzan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

1 Peruskäsitteitä

Tässä luvussa selvennetään eräitä yhteisön oikeuden peruskäsitteitä.¹

1.1 Euroopan yhteisö, Euroopan yhteisöt, Euroopan unioni, Euroopan talousalue ja Euroopan neuvosto

Euroopan yhteisö (yksikössä) on alueellinen kansainvälinen järjestö, jonka tehtävänä on muun muassa edistää kestävältä pohjalta jäsenvaltioiden taloudellista kehitystä, parantaa jäsenvaltioiden asukkaiden työllisyyttä, sosiaaliturvaa, elintasoja ja elämänlaatua sekä luoda edellytykset jäsenvaltioiden taloudelliselle ja sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle ja yhteisvastuulle. Toteuttamiskeinoina ovat yhteismarkkinat, talous- ja rahaliitto sekä yhteinen politiikka ja toiminta. Euroopan yhteisöllä on oma oikeusjärjestyksensä, yhteisön oikeus. Järjestö perustettiin Roomassa vuonna 1957 Euroopan talousyhteisön nimellä. Vuonna 1993 Euroopan unionin perustamisen yhteydessä järjestön nimi muutettiin Euroopan yhteisöksi.

Euroopan yhteisöillä (monikossa) on tarkoitettu kolmen alueellisen integraatiojärjestön (juuri mainitun Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön sekä Euroopan atomienergiayhteisön) muodostamaa kokonaisuutta. Euroopan hiili- ja teräsyhteisön toiminta lakkasi vuonna 2002, minkä jälkeen Euroopan yhteisö ja Euroopan atomienergiayhteisö muodostavat Euroopan unionin ensimmäisen pilarin.

¹ Osa tämän luvun määritelmistä on suoria lainauksia Encyclopaedia Iuridica Fennica – oikeustietosanakirjan kuudennen osan (Kansainväliset suhteet) hakusanoista Euroopan unioni, Euroopan yhteisö(t) sekä *acquis communautaire* (Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys 1998, C-sarja N:o 29).

Euroopan unioni (EU) on vuonna 1992 allekirjoitetulla Maastrichtin sopimuksella luotu kokonaisuus, joka käsittää juuri mainitut Euroopan yhteisöt (I pilari), yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (II pilari) sekä poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön rikosasioissa (III pilari; ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa ”yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa”). Vuoden 2004 laajentumisen jälkeen Euroopan unioniin kuuluu 25 jäsenvaltiota. Euroopan unionilla ei ole oikeushenkilöllisyyttä; sen sijaan I pilarin muodostavilla yhteisöillä on kummallakin oikeushenkilöllisyys.

* * *

Euroopan talousalue (ETA) viittaa nykyisin Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Islannin, Norjan ja Liechtensteinin kesken voimassa olevaan sopimusjärjestelyyn, jossa erityisesti yhteisön sisämarkkinalainsäädäntö sekä siitä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet on ulotettu koskemaan myös näitä maita. Euroopan talousalueen perustana on vuonna 1992 Portossa, Portugalissa allekirjoitettu sopimus. Sopimus tuli voimaan 1.1.1994. Sopimus tehtiin alun perin 12 EU-valtion ja viiden EFTA-valtion kesken. Kun Suomi, Ruotsi ja Itävalta liittyivät unioniin 1.1.1995, ne säilyivät ETA-sopimuksen osapuolina, mutta siirtyivät EU:n ”puolelle”.

* * *

Euroopan neuvosto on EU:n rakenteesta täysin erillinen kansainvälinen järjestö, joka on perustettu vuonna 1949. Järjestön toimipaikka on Strasbourg ja siihen kuuluu 45 eurooppalaista valtiota (mm. kaikki EU-valtiot ja Venäjä). Sen toiminnan näkyvin muoto on Euroopan ihmisoikeussopimus, joka tuli voimaan vuonna 1953. Suomi liittyi Euroopan neuvostoon ja ihmisoikeussopimukseen vuonna 1989 allekirjoitetulla asiakirjalla.²

² *Euroopan neuvosto* (ruots. Europarådet, engl. Council of Europe, ransk. Conseil de l’Europe) ja *Eurooppa-neuvosto* (ruots. Europeiska rådet, engl. European Council, ransk. Conseil européen), joka on EU:n huippukokouksena toimiva EU:n valtion- ja hallitusten päämiesten kokous (presidentit ja pääministerit), ovat täysin erillisiä, vaikka ne nimien samankaltaisuuden johdosta joskus sekoitetaankin. *Euroopan unionin neuvosto* (ruots. Europeiska unionens råd, engl. Council of the European Union, ransk. Conseil de l’Union européenne) puolestaan muodostuu niistä 15 jäsenvaltion ministereistä, jotka kulloinkin vastaavat esityslistalla olevasta asiasta.

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
Euroopan yhteisöt (EY)³ – I pilari	Europeiska gemenskaperna (EG)	European Communities (EC)	Communautés européennes (CE)
<i>Euroopan yhteisö (EY)⁴</i>	Europeiska gemenskapen (EG)	European Community (EC)	Communauté européenne (CE)
<i>Euroopan atomienergiayhteisö (Euratom)</i>	Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom)	European Atomic Energy Community (EAEC)	Communauté européenne de l'énergie atomique (CEEa)
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) – II pilari	Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP)	Common Foreign and Security Policy (CFSP)	Politique étrangère et de sécurité commune (PESC)
Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa⁵ – III pilari	Polissamarbete och straffrättsligt samarbete	Police and judicial cooperation in criminal matters	Coopération policière et judiciaire en matière pénale

1.2 EY:n perustamissopimus, sopimus Euroopan unionista, Amsterdamin sopimus ja Nizzan sopimus

EY:n perustamissopimus

Alkuperäinen Euroopan talousyhteisön perustamissopimus tuli voimaan 1.1.1958. Sitä on allekirjoituspaikkansa mukaisesti kutsuttu myös Rooman sopimukseksi. Sopimusta on muutettu lukuisia kertoja. Merkittävimpiä muutoksia ovat olleet vuoden 1965 sulautumissopimus yhteisistä toimielimistä, vuosien 1970 ja 1975 budjettisopimukset yhteisön rahoitusjärjestelmästä ja talousarviomenettelystä, vuoden 1986 Euroopan yhtenäisasiakirja, vuoden 1992 sopimus Euroopan unionista, vuoden 1997 Amsterdamin sopimus sekä vuoden 2001 Nizzan sopimus. Sopimuksen nykyiset tavoitteet on esitetty edellä otsikon 1.1 alla.

³ Lyhenteellä EY voidaan tarkoittaa sekä Euroopan yhteisöä että Euroopan yhteisöjä.

⁴ Ennen unionisopimuksen voimaantuloa (1.11.1993) yhteisön virallinen nimi oli *Euroopan talousyhteisö (ETY)*; Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG); European Economic Community (EEC); Communauté économique européenne (CEE).

⁵ Nimitys 1993–1999: yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa (OSA), samarbete i rättsliga och inrikes frågor (RIS), Cooperation in the Fields of Justice and Home Affairs (JHA), coopération dans

Sopimus Euroopan unionista

Euroopan unionista tehty sopimus (niin sanottu Maastrichtin sopimus), jäljempänä unionisopimus, allekirjoitettiin 7.2.1992 ja se tuli voimaan 1.11.1993. Sopimuksella perustettiin Euroopan unioni. Sopimuksessa on sekä itsenäisiä määräyksiä (I ja V–VII osasto) että määräyksiä, joilla on muutettu Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksia (II–IV osasto). Unionisopimuksella primaarioikeuteen lisättiin mm. unionin kansalaisuutta sekä talous- ja rahaliittoa koskevat määräykset, laajennettiin Euroopan parlamentin osallistumista lainsäädännön antamiseen uudessa yhteispäätösmenettelyssä sekä ulotettiin yhteisön toimivaltaa uusille politiikka-alueille. Unionisopimuksella otettiin käyttöön myös yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa, joka on muuttunut poliisiyhteistyöksi ja oikeudelliseksi yhteistyöksi rikosasioissa Amsterdamin sopimuksella. Sopimuksessa on myös määräys toissijaisuus- eli subsidiariteettiperiaatteesta.

Amsterdamin sopimus

Amsterdamin sopimus allekirjoitettiin 2.10.1997, ja se tuli voimaan 1.5.1999. Sopimuksella muutettiin Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksia sekä unionisopimusta. Sopimus käsittää kuusi aihealuetta: 1) vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue; 2) unioni ja kansalainen; 3) tehokas ja yhtenäinen ulkopolitiikka; 4) unionin toimielimet; 5) määräykset tiiviimmästä yhteistyöstä (joustavuus) sekä perussopimusten yksinkertaistaminen ja konsolidointi. Sopimuksella liitettiin myös EU:n ulkopuolella syntynyt Schengenin säännöstö osaksi unionin säännöstöä. Lisäksi sopimuksessa määrätään EY:n perustamissopimuksen ja unionisopimuksen uudelleennumeroinnista (ks. liite 5).

Nizzan sopimus

Nizzan sopimus allekirjoitettiin 26.2.2001, ja se tuli voimaan 1.2.2003. Sen määräykset liittyvät pääosin yhteisön toimielin- ja päätöksentekojärjestelmän mukauttamiseen laajentumisen mahdollistamiseksi. Lisäksi kauppapolitiikassa yhteisön toimivaltaa laajennetaan ja tiiviimmän yhteistyön käyttöä helpotetaan. Yhteisöjen tuomiois

tuinten toimintaan tehdään muutoksia, joilla pyritään toiminnan tehostumiseen. Vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteiden suojaa vahvistetaan luomalla näiden periaatteiden vakavaa rikkomista koskevia vaaratilanteita varten menettelyt.

* * *

Perustamissopimusten muuttamismenettelyä käsitellään jäljempänä jaksossa 2.2.

1.3 Terminologisia kysymyksiä

Unioni vai yhteisö?

Unionisopimuksen voimaantulo ja Euroopan unionin syntyminen aiheutti terminologista sekaannusta. Aina ei ole ollut selvää, milloin tulisi käyttää ilmaisua Euroopan unioni ja milloin Euroopan yhteisö tai Euroopan yhteisöt. Joskus on myös virheellisesti luultu, että 'unioni' korvaisi 'yhteisön' kaikissa yhteyksissä. Täysin yksiselitteisiä ohjeita on yhä vaikeaa antaa, koska termien käyttö ei vielä kukaan ole täysin vakiintunut.

Ilmaisua *unioni* käytetään silloin, kun puhutaan unionin toiminnan kokonaisuudesta yleisellä tasolla (esim. EU-asiat). Unionisopimuksen mukaan valtio voi olla jäsenenä ainoastaan Euroopan unionissa eikä vain sen osassa (esimerkiksi Euroopan yhteisössä). Tämän vuoksi käytetään esimerkiksi ilmaisuja *Suomen jäsenyys Euroopan unionissa (EU:ssa) ja Euroopan unionin (EU:n) jäsenvaltio*. Samoin on aiheellista puhua *EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta* tai *EU:n poliisiyhteistyöstä*, koska näitä aloja koskevat määräykset ovat Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa (II ja III pilari).

Sen sijaan puhuttaessa *yhteisön politiikoista* on ainakin virallisissa asiakirjoissa yhä mahdollista käyttää ilmaisuja EY:n maatalouspolitiikka, EY:n aluepolitiikka ja EY:n

ympäristöpolitiikka, koska näitä politiikkoja koskevat säännökset perustuvat EY:n perustamissopimukseen (kuten myös EY:n talous- ja rahaliitto EMU). Kuitenkin yleisellä tasolla puhuttaessa voidaan käyttää ilmaisua EU:n maatalouspolitiikka jne.

Jos halutaan viitata EY:n maantieteelliseen alueeseen, asian mukaan puhutaan *yhteisön alueesta* (joka määritellään EY:n perustamissopimuksen 299 artiklassa) tai *Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueesta*. Viittaus yhteisön alueeseen on kuitenkin riittämätön esimerkiksi silloin, kun sääntely koskee unionin jäsenvaltioiden lisäksi Islantia, Norjaa ja Liechtensteiniä. Tällöin on käytettävä ilmaisua ”*Euroopan talousalue*”.

Euroopan yhteisöjen säännöstöstä (ransk. *acquis communautaire*) käytetään hallituksen esityksissä ja säädösteksteissä seuraavanlaisia ilmaisuja:

Yhteisön säännöstö kokonaisuudessaan:

*yhteisön säännöstö, EY:n säännöstö tai
yhteisön lainsäädäntö, EY:n lainsäädäntö,
EY-lainsäädäntö*

Asetukset, direktiivit, päätökset tai yhteisöjen muut säädöstekstit:

yhteisön säädökset, EY:n säädökset, EY-säädökset

Viitattaessa sekundaarilainsäädännön säännöksiin voidaan myös käyttää ilmaisua *EY-säännökset*.

Nykyään on mahdollista käyttää myös esim. ilmaisuja *EU-säännöstö, EU:n lainsäädäntö, EU-säädökset, unionin lainsäädäntö ja unionin oikeus*, kun puhutaan yleisellä tasolla.

Kun kyse on III pilarin yhteistyöhön liittyvistä instrumenteista, tämä on myös ainoa asianmukainen ilmaisu.

Ilmaisun yhteisöoikeus sijasta tulisi käyttää ilmaisua *yhteisön oikeus* tai *EY-oikeus*. Adjektiivina voidaan kuitenkin käyttää ilmaisua *yhteisöoikeudellinen*. Ilmaisuja Eurooppa-oikeus ja eurooppaoikeus ei käytetä hallituksen esityksissä eikä säädösteksteissä, sillä ilmaisuilla voidaan tarkoittaa yhteisön oikeuden lisäksi myös Euroopan neuvoston piirissä syntynyttä oikeutta.

Yhteisö vai yhteisöt?

Virallisessa merkityksessä Euroopan yhteisö tarkoittaa tärkeintä niistä yhteisöistä, jotka yhdessä muodostavat Euroopan yhteisöt. Monikollista muotoa tulee käyttää virallisissa yhteyksissä silloin, kun halutaan korostaa, että kyse on kummastakin yhteisöstä. Usein epävirallisemmissa teksteissä ja esimerkiksi tiedotusvälineissä käytetään ilmaisua ”Euroopan yhteisöt” ja ”Euroopan yhteisö” synonyymeinä. Vaikka ilmaisu *Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö* on oikein, useimmiten kuitenkin lienee kyse Euroopan yhteisön antamista säädöksistä, jolloin siis voidaan puhua myös *Euroopan yhteisön lainsäädännöstä* tai *säädöksistä* taikka *EY-säädöksistä*. Ilmaisut *yhteisön oikeus* (gemenskapsrätt, Community law, droit communautaire) ja *yhteisön lainsäädäntö* ovat vakiintuneet tarkoittamaan joko yhden tai useamman yhteisön säädöksiä ja oikeusjärjestystä yleensä.

Iso vai pieni alkukirjain?

Suomen kielessä toimielinten nimet ja erilaiset asiakirjat kirjoitetaan *aina* pienellä alkukirjaimella (esimerkiksi unioni, yhteisö, komissio, neuvosto, tuomioistuin, direktiivi, asetus, perustamissopimukset). Poikkeuksen muodostavat tietysti tapaukset, joissa käytettävä nimitys alkaa erisnimellä (esim. Euroopan unioni, Euroopan yhteisö, Euroopan yhteisöjen komissio jne.).

1.4 Keskeisten toimielinten ja muiden elinten viralliset nimet ja käyttönimitykset

Viralliset nimet

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
Euroopan parlamentti	Europaparlamentet	European Parliament	Parlement européen
Euroopan unionin neuvosto	Europeiska unionens råd	Council of the European Union	Conseil de l'Union européenne
Euroopan yhteisöjen komissio	Europeiska gemenskapernas kommission	Commission of the European Communities	Commission des Communautés européennes
Euroopan yhteisöjen tuomioistuin	Europeiska gemenskapernas domstol	Court of Justice of the European Communities	Cour de justice des Communautés européennes
Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin	Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt	Court of First Instance of the European Communities	Tribunal de première instance des Communautés européennes
tilintarkastus-tuomioistuin⁶	revisionsrätten	Court of Auditors	Cour des comptes
Eurooppa-neuvosto	Europeiska rådet	European Council	Conseil européen

Toimielinten käyttönimitykset

Toimielinten viralliset nimet ovat pitkiä ja niiden jatkuva toistaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Yleensä on suositeltavaa, että ensimmäistä kertaa mainittaessa käytetään toimielimen täydellistä nimeä. Käyttönimitystä ei tarvitse selvissä tapauksissa ilmoittaa.

Esimerkkejä:

Euroopan yhteisöjen komissio on tehnyt ehdotuksen... Komission tavoitteena on...

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto hyväksyivät ehdotuksen... Parlamentti ja neuvosto käsittelivät ehdotusta...

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että... Tuomioistuin on todennut...

⁶ EY:n perustamissopimuksessa käytetään pelkästään nimeä ”tilintarkastustuomioistuin”. Tuomioistuin on itse ottanut käyttöön nimen *Euroopan tilintarkastustuomioistuin*; *Europeiska revisionsrätten*; *European Court of Auditors*; *Cour des comptes européenne*.

Kuitenkin:

Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (jäljempänä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (seur. yhteisöjen tuomioistuin) tulkintalinjat eivät ole tältä osin täysin yhdenmukaiset. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut muun muassa ratkaisussaan T-12/00, että... Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin on ratkaissut vain asian C-369/99, mutta tämä täysistunnon tekemä ratkaisu poikkeaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen aiemmasta ratkaisukäytännöstä...

Muita elimiä

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
pysyvien edustajien komitea (Coreper)	ständiga representanternas kommitté	Committee of Permanent Representatives	Comité des représentants permanents
talous - ja sosiaalikomitea	ekonomiska och sociala kommittén	Economic and Social Committee	Comité économique et social
alueiden komitea	regionkommittén	Committee of the Regions	Comité des régions
maatalouden erityiskomitea	den särskilda jordbrukskommittén	Special Committee on Agriculture	Comité spécial de l'agriculture
talous - ja rahoituskomitea	ekonomisk och finansiell kommitté	Economic and Financial Committee	Comité économique et financier
Euroopan oikeusasiamies	Europeiska ombudsmannen	European Ombudsman	Médiateur européen
pääosasto	generaldirektorat	Directorate-General (DG)	Direction générale
neuvoston pääsihteeristö	rådets generalsekretariat	General Secretariat of the Council	Secrétariat général du Conseil

2 Yhteisön oikeuden lähteet

2.1 Oikeuslähteet

Yhteisön oikeuden lähteet voidaan ryhmitellä seuraavasti:

- 1) primaarioikeus (perustamissopimukset täydennyksineen ja muutoksineen, ml. liittymissopimukset)
- 2) johdettu oikeus eli sekundaarioikeus
- 3) EY:n tekemät kansainväliset sopimukset
- 4) yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö
- 5) oikeusperiaatteet.

Yhteisön lainsäädäntöaktien yleisnimikkeenä käytetään suomeksi sanaa *säädös* ja ruotsiksi sanaa *rättsakt* (ei ”författning”).

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
säädös	rättsakt	(legal) act	acte
yhteisön säädös	gemenskapsrättsakt	Community act	acte communautaire

2.2 Perussopimukset (primaarioikeus)

Primaarioikeudella tarkoitetaan niitä jäsenvaltioiden kesken tehtyjä kansainvälisiä sopimuksia, joilla yhteisöt ja unioni on perustettu, sekä asiakirjoja, joilla näitä sopimuksia on muutettu. Primaarioikeuteen kuuluvat siten EY:n ja Euratomin perustamissopimukset, niiden muutokset ja täydennykset sekä liittymissopimukset. Primaarioi-

keuteen kuuluu myös Euroopan unionista tehty sopimus. Primaarioikeuden asiakirjoista (perustamissopimukset sekä niiden muutokset ja täydennykset) käytetään myös ilmaisua *perussopimukset* (grundfördragen).

Toimielimillä ei ole toimivaltaa muuttaa perussopimuksia.⁷ Niiden muuttaminen tapahtuu erityisessä menettelyssä, ns. *hallitusten välisessä konferenssissa* eli HVK:ssa (regeringskonferens, inter-governmental conference IGC, conférence intergouvernementale CIG). Muutokset neuvotellaan jäsenvaltioiden hallitusten kesken ja sopimusmuutosten voimaantulon edellytyksenä on se, että ne hyväksytään kaikissa jäsenvaltioissa valtion sisäisiä hyväksymismenettelyjä noudattaen. Vuonna 1996 käynnistetty hallitusten välinen konferenssi johti Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamiseen 2.10.1997. Vuonna 2000 aloitetun hallitusten välisen konferenssin seurauksena allekirjoitettiin Nizzan sopimus 26.2.2001, ja se tuli voimaan 1.2.2003.

⁷ Poikkeuksellisesti toimielimille on voitu sopimuksessa antaa valtuutus tehdä tarkasti määritellyjä muutoksia sopimuksiin.

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
Euroopan yhteisön perustamissopimus (1957, voimaan 1958) <i>kutsumanimi: EY:n perustamissopimus, EY-sopimus, Rooman sopimus</i>	Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen EG-fördraget, Romfördraget	Treaty establishing the European Community <i>kutsumanimi: EC Treaty, Treaty of Rome</i>	Traité instituant la Communauté européenne <i>kutsumanimi: traité CE, traité de Rome</i>
Euroopan atomi-energiayhteisön perustamissopimus (1957, voimaan 1958) <i>kutsumanimi: Euratomin perustamissopimus</i>	Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergi-gemenskapen Euratom-fördraget	Treaty establishing the European Atomic Energy Community <i>kutsumanimi: Euratom Treaty</i>	Traité instituant la Communauté européenne de l'énergie atomique <i>kutsumanimi: traité CEEA, traité Euratom</i>
Euroopan yhtenäisasiakirja (1986, voimaan 1987) <i>kutsumanimi: EYA, yhtenäisasiakirja</i>	Europeiska enhetsakten <i>kutsumanimi: enhetsakten</i>	Single European Act <i>kutsumanimi: SEA</i>	Acte unique européen <i>kutsumanimi: AUE</i>
Sopimus Euroopan unionista (1992, voimaan 1993) <i>kutsumanimi: unionisopimus, Maastrichtin sopimus</i>	Fördraget om Europeiska unionen <i>kutsumanimi: unionsfördraget, Maastrichtfördrag et</i>	Treaty on the European Union <i>kutsumanimi: Treaty of Maastricht</i>	Traité sur l'Union européenne <i>kutsumanimi: traité UE, traité de Maastricht</i>
Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta (1997, voimaan 1999) <i>Amsterdamin sopimus</i>	Amsterdampfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem <i>kutsumanimi: Amsterdampfördrag et</i>	Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and Certain Related Acts: <i>Treaty of Amsterdam</i>	Traité d'Amsterdam modifiant le traité sur l'Union européenne, les traités instituant les Communautés européennes et certains actes connexes <i>kutsumanimi: traité d'Amsterdam</i>
Nizzan sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen sekä Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta (voimaan 1.2.2003) <i>kutsumanimi:</i>	Nicefördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem <i>kutsumanimi: Nicefördraget</i>	Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and Certain Related Acts <i>kutsumanimi: Treaty of Nice</i>	Traité de Nice modifiant le traité sur l'Union européenne, les traités instituant les Communautés européennes et certain actes connexes <i>kutsumanimi: traité de Nice</i>

<i>Nizzan sopimus</i>			
Sopimus Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta (1965, voimaan 1967) <i>kutsumanimi:</i> <i>sulautumissopimus</i>	Fördraget om upprättandet av ett enda råd och en enda kommission för Europeiska gemenskaperna <i>kutsumanimi:</i> <i>fusionsfördraget</i>	Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities <i>kutsumanimi:</i> <i>Merger Treaty</i>	Traité instituant un Conseil unique et une Commission unique des Communautés européennes <i>kutsumanimi:</i> <i>traité de fusion</i>
Säädös edustajien valitsemisesta edustajakokouksen yleisillä, välittömällä vaaleilla (sisältyy päätökseen 76/787/EHTY, ETY, Euratom, muutettu neuvoston päätöksellä 93/81/Euratom, EHTY, ETY) <i>kutsumanimi:</i> <i>edustajanvaalisäädös</i>	Akt om allmänna direkta val av företrädare i församlingen	Act concerning the election of the representatives of the European Parliament by direct universal suffrage	Acte portant élection des représentants au Parlement européen au suffrage universel direct
liittymissopimukset ⁸	anslutningsfördrag	documents concerning	actes d'adhésion
		accession	

Jaksossa 4 on nimikkeitä, kutsumanimikkeitä ja viittaamista koskevia tarkempia ohjeita.

2.3 Johdettu oikeus (sekundaarioikeus)

Eri säädöstyypit

Sekundaarioikeudella eli johdetulla oikeudella tarkoitetaan ensinnäkin EY:n perustamissopimuksen 249 artiklassa mainittuja säädöksiä (asetukset, direktiivit, päätökset, suositukset ja lausunnot). Toiseksi sillä voidaan tarkoittaa myös EU:n II ja III pilarin hallitusten välisessä yhteistyössä annettuja säädöksiä. Seuraavassa tarkastellaan yhteisön oikeuden eri säädöstyyppejä.

⁸ Liittymissopimuksen nimike kirjoitetaan seuraavaan muotoon: ”Sopimus ...n ja ...n välillä ...n liittymisestä ...”; ”Fördrag mellan ... och...om ...s anslutning”; ”Treaty between ... and ... concerning the accession of ...

Johdettu oikeus muodostaa yhteisön oikeuden keskeisen aineellisen sisällön. Johdetulla oikeudella toteutetaan yhteisön tarkoitusta ja edistetään sen päämääriä. Johdetun oikeuden säätämisessä on kyse yhteisölle uskotun säädöstoimivallan käyttämisestä unionin toimielinten toimesta. Yhteisön toimivalta on erityistoimivaltaa: yhteisöllä on toimivaltaa käsitellä jotain kysymystä vain, jos jäsenvaltiot ovat luovuttaneet toimivaltaa asiassa yhteisölle. Toimivallan siirto voi olla nimenomainen tai implisiittinen eli hiljainen. Jokaiselle yhteisön säädökselle on voitava osoittaa se normi, johon yhteisön toimivalta perustuu. Tämä normi määrää myös sen lainsäädäntömenettelyn, jota säädöstä asettaessa on käytettävä.

Yhteisön lainsäätäjinä toimivat tavallisesti joko neuvosto yksin tai neuvosto yhdessä Euroopan parlamentin kanssa yhteispäätösmenettelyssä.⁹ Johdetun oikeuden antamisessa EY-sopimuksen soveltamisalalla käytettävät keskeiset *lainsäädäntömenettelyt* ovat seuraavat:¹⁰

- menettely ilman kuulemista (neuvosto antaa säädöksen määräenemmistöllä tai yksimielisesti komission ehdotuksesta)
- kuulemismenettely (samrådsförfarande; neuvosto antaa säädöksen määräenemmistöllä tai yksimielisesti komission ehdotuksesta kuultuaan säädöksen oikeusperustassa mainittuja tahoja, esim. Euroopan parlamenttia)
- yhteispäätösmenettely (medbeslutandeförfarande; Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat säädöksen komission ehdotuksesta; neuvosto tekee ratkaisunsa tavallisesti määräenemmistöllä)

Johdettua oikeutta on vielä kahta tasoa: on olemassa edellä kuvattua suoraan perustamissopimukseen perustuvaa lainsäädäntöä sekä tämän *lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi annettuja alemmanasteisia normeja*. Jälkimmäiset antaa tavallisesti komissio ns. *komitologiamenettelyssä*. Niiden johdannainen luonne ei käy ilmi säädösnumikkeestä: myös täytäntöönpanonormit voivat olla asetuksia tai päätöksiä, kuten varsinainen johdettu lainsäädäntökin.

to the ...” ; “Traité entre ... et ... relatif à l’adhésion du ... à ...”.

⁹ Talous- ja rahaliiton osalta myös Euroopan keskuspankilla on lainsäädäntövaltaa.

¹⁰ Vuosina 1986–1999 yleisenä lainsäädäntömenettelynä oli käytössä myös *yhteistoimintamenettely*, joka kuitenkin korvattiin sitä käyttävillä aloilla yhteispäätösmenttelyllä 1.5.1999

Sitovat säädökset ovat:

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
asetus	förordning	regulation	règlement
direktiivi	direktiv	directive	directive
päätös	beslut	decision	décision

Asetukset ovat jäsenvaltioissa välittömästi velvoittavaa, sekä tuomioistuimissa että viranomaisissa sovellettavaa oikeutta. Asetuksia sovelletaan myös yksityisten osapuolten välisissä oikeussuhteissa, eli tässä suhteessa ne vastaavat kansallista lainsäädäntöä. Asetuksilla luodaan yhtenäistä lainsäädäntöä. Asetukset eivät ole hierarkkisesti direktiivien yläpuolella, vaan ne ovat vain luonteeltaan erilaisia säädösinstrumentteja. Varsinkin komission asetuksia käytetään runsaasti yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanossa aloilla, joilla yhteisöllä on laaja tai yksinomainen toimivalta (esim. maatalous, yhteinen kauppapolitiikka).

Direktiivit ovat jäsenvaltioita sitovia säädöksiä, jotka sisältävät säännöksiä siitä, millainen oikeustila on saatava aikaan kansallisessa lainsäädännössä. Direktiivit ovat asiasisällöltään kansallista lainsäätäjää sitovia toimintaohjeita ja edellyttävät kansallista täytäntöönpanoa (införlivande/genomförande, implementation, transposition). Direktiivien kohteena on ensi sijassa jäsenvaltio ja sen lainsäätävä, ja direktiivien velvoittavuus koskee jäsenvaltiota. Direktiivejä sovelletaan yksityisten osapuolten välisissä oikeussuhteissa ainoastaan poikkeuksellisesti, kun kansallinen täytäntöönpano on laiminlyöty. Direktiivejä käytetään silloin, kun halutaan lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, mutta ei välttämättä haluta täysin yhtenäistää sääntelyä. Näin jäsenvaltioille jätetään liikkumavaraa velvoitteiden toteuttamisessa.

Päätökset ovat sitovia instrumentteja, jotka velvoittavat niitä tahoja, joille ne on osoitettu. Päätökset voivat olla luonteeltaan lainsäädäntöakteja, jolloin ne osoitetaan esimerkiksi kaikille jäsenvaltioille. Hyvin usein niillä on kuitenkin hallintopäätöksen luonne.

Muista yhteisön toiminnassa käytettävistä instrumenteista mainittakoon seuraavat:

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
suositus	rekommendation	recommendation	recommandation
päätöslauselma	resolution	resolution	résolution
tiedonanto	meddelande	communication	communication
lausunto	uttalande	statement/avis	avis
kertomus	rapport	report	rapport
yleinen toiminta-ohjelma	allmänt handlings-program	general programme	programme général
valkoinen kirja ¹¹	vitbok	White Paper	livre blanc
vihreä kirja ¹²	grönbok	Green Paper	livre vert
yhteinen kanta	gemensam ståndpunkt	common position (EY 251 artikla ja EU 12 artikla); joint position (EU 34 artikla)	position commune
puitepäätös (EU 34 artikla)	rambeslut	framework decision	décision-cadre
yhteinen toiminta (EU 13 artikla)	gemensam åtgärd	joint action	action commune
sopimus (EY 300 artikla)	avtal	agreement	accord
yleissopimus (EU 34 artikla)	konvention	convention	convention
puheenjohtajan päätelmät (Eurooppa-neuvosto)	ordförandeskapets slutsatser (Europeiska rådet)	conclusions of the presidency (European Council)	conclusions de la présidence (Conseil européen)

¹¹ Valkoiseksi kirjaksi kutsutaan komission selvityksiä, joissa esitellään laajojen hankkeiden edellyttämiä lainsäädäntöohjelmia. Tunnetuin lienee valkoinen kirja sisäisten markkinoiden toteuttamiseksi vuodelta 1985.

¹² Vihreäksi kirjaksi kutsutaan komission keskusteluasiakirjoja, joissa esitellään tulevia hankkeita ja niiden suuntaviivoja. Niihin liittyy yleensä mahdollisuus esittää määräajassa kommentteja komissiolle.

Säädösten osat

Perussopimuksissa, kuten kansainvälisissä sopimuksissa yleensäkin, **määrätään**, ja niissä on **määräyksiä**. Samoin on asia tuomioistuimen perussäännön, työjärjestyksen sekä yhteisön virkamiehiä koskevien henkilöstösääntöjen osalta. Asetuksissa, direktiiveissä ja päätöksissä **säädetään**, ja niissä on **säännöksiä**.¹³ Ruotsin-, englannin- ja ranskankielisissä teksteissä tätä eroa ei ole:

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
säännös	bestämmelse, föreskrift	provision	disposition
määräys	bestämmelse, föreskrift	provision	disposition
säätää	bestämma, föreskriva	provide, lay down, regulate	prévoir, statuer
määrätä	bestämma, föreskriva	provide, lay down, regulate	prévoir, statuer

Asetukset ja direktiivit *annetaan* ja päätökset *tehdään*. Säädöksissä on seuraavia osia:

	<i>ruotsi</i>	<i>englanti</i>	<i>ranska</i>
nimike	namn/rubrik	title	titre ¹⁴
johdanto-osa	ingress	preamble	préambule
johdanto-osan viittauskappale ¹⁵	beaktandemening	citation	visa
johdanto-osan perustelukappale ¹⁶	överbäggande, skäl	recital	considérant
artikla	artikel	Article	article
kohta	punkt	paragraph, point	paragraphe, alinéa, point
alakohta	stycke (huom!)	subparagraph	sous-paragraphe, alinéa, point, sous
luetelmakohta	strecksats	indent	tiret
sarake	spalt	column	colonne
virke	mening	sentence	phrase
osa	del	part	partie
osasto	avdelning	title	titre
luku	kapitel	chapter	chapitre
jakso	avsnitt	section	section
liite	bilaga	Annex	annexe
lisäys	tillägg	Appendix	appendix

¹³ On kuitenkin huomattava, että ennen vuotta 1997 annetuissa **päätöksissä** määrätään ja niissä on määräyksiä.

¹⁴ Säädöksen nimike on ranskaksi 'titre'; tulinimike on 'position'; englanniksi tulinimike on 'heading'.

¹⁵ Esim. ”ottaa huomioon EY:n perustamissopimuksen 95 artiklan”.

¹⁶ Esim. ”sisämarkkinoiden toteuttamiseksi olisi säädettävä hissejä koskevista säännöistä”.

Johdanto-osasta ilmenee säädöksen antamisen oikeusperusta. Siinä esitetään myös perustelut säädöksen antamiselle sekä selostetaan valmisteluvaiheita. Johdanto-osa jakaantuu *viittauskappaleisiin* ("ottaa huomioon") ja *perustelu-kappaleisiin*. Näihin saatetaan viitata toisissa, esimerkiksi myöhemmin annettavissa säädöksissä. Perustelukappaleiden laskeminen aloitetaan viittauskappaleita seuraavan "sekä katsoo, että" jälkeen. Näin ollen esimerkiksi "*the third recital of the directive*" käännettäisiin suomeksi direktiivin johdanto-osan kolmanneksi perustelukappaleeksi.

EY:n säädökset (L-sarja) sekä tiedonannot ja ilmoitukset (C-sarja) julkaistaan kaikilla virallisilla kielillä ilmestyvässä Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jonka suomen-, ruotsin-, englannin- ja ranskankielisten laitosten virallinen nimi on:

Euroopan unionin virallinen lehti (EUVL)

Europeiska unionens officiella tidning (EUT)

Official Journal of the European Union (OJ)

Journal Officiel de l'Union européenne (JO)

www.europa.eu.int/eur-lex

2.4 Kansainväliset sopimukset

Euroopan yhteisöllä on toimivaltaa tehdä kansainvälisiä sopimuksia kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa (ns. *ulkosopimukset*). Yhteisön ja EU:n jäsenvaltioiden toimivallan jaon kannalta erilaiset sopimusryhmät voidaan erottaa seuraavasti:

- 1) Yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan perustuvat sopimukset (esimerkiksi kaupapolitiikkaa koskevat sopimukset; sopimuspuolina yhteisö sekä kolmas maa tai kansainvälinen järjestö).
- 2) Jaettuun toimivaltaan perustuvat sopimukset (ns. *sekasopimukset*), joissa yhteisö käyttää toimivaltaa jäsenvaltioiden rinnalla (sopimuspuolina yhtäältä yhteisö ja EU:n jäsenvaltiot sekä toisaalta ao. kolmas maa tai kansainvälinen järjestö).

3) Jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvat sopimukset (yhteisö ei ole sopimuspuolena eivätkä sopimukset kuulu EY-oikeuteen).

4) Sopimukset, joissa unionille on neuvoston valtuutus päätöksellä siirretty sopimuskentekovaltaa unionisopimuksen 24 artiklan perusteella. Tällaiset sopimukset voivat sisältää määräyksiä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevista asioista. Tässä yhteydessä tulisi välttää käyttämästä ilmaisua unionin toimivalta, koska se on kiistanalainen kysymys ja Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn julistuksen 4 mukaan kyseessä ei ole toimivallan siirto jäsenvaltioilta unionille. Ilmaisua sopimuskentekovalta vastaa perustuslakivaliokunnan käyttämä ilmaisua (PeVL 10/1998 vp, 38/2001 vp ja 7/2003 vp).

Lisäksi jäsenvaltiot voivat eräissä tapauksissa tehdä keskenään sopimuksia (ns. *sisäsopimukset*). Näissä sopimuksissa sopimuspuolina ovat vain unionin jäsenvaltiot. Tällaisia sopimuksia voidaan tehdä EY:n perustamissopimuksen 293 artiklassa määrätyillä aloilla sekä unionisopimuksen 34 artiklassa määrätyillä aloilla.

Ulkoasiainministeriö on antanut ohjeet EU-sopimusten valmistelusta ja voimaansaattamisesta (ks. viitetiedot liitteessä 4).

2.5 Oikeuskäytäntö

Euroopan yhteisöjen oikeusjärjestyksen merkittävän oikeuslähteen muodostaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

Yhteisöjen tuomioistuimessa käsiteltävät asiat voidaan jakaa kuuteen pääryhmään. Ensinnäkin tuomioistuin voi ratkaista komission tai toisen jäsenvaltion jäsenvaltiota vastaan nostaman jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen (EY:n perustamissopimuksen 226 ja 227 artikla). Toiseksi tuomioistuin voi ratkaista

EY:n toimielimen antaman säädöksen tai tekemän päätöksen kumoamista koskevan kanteen, jonka on nostanut jäsenvaltio tai yhteisöjen toimielin (230 artikla; kumoamiskanne). Kolmanneksi tuomioistuin voi todeta yhteisön toimielimen tai jäsenvaltion kanteen perusteella, että yhteisön toimielin on jättänyt sille kuuluvan ratkaisun tekemättä (232 artikla; laiminlyöntikanne). Neljänneksi yhteisöjen tuomioistuin voi antaa kansallisen tuomioistuimen pyynnöstä sitovan ennakkoratkaisun yhteisön oikeuden tulkinnasta oikeusriidassa, joka on vireillä kansallisessa tuomioistuimessa (234 artikla). Viidenneksi yhteisön toimielin tai jäsenvaltio voi pyytää tuomioistuimelta lausuntoa sellaisesta kansainvälisestä sopimuksesta, jonka yhteisö aikoo tehdä (300 artiklan 6 kohta). Kuudentena tuomioistuimen käsiteltävänä asiaryhmänä ovat yhteisöön kohdistuvat vahingonkorvauskanteet (235 artikla ja 288 artiklan toinen kohta).

Vuonna 1988 perustettiin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka käsittelee muun muassa luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden yhteisöä vastaan nostamia kanteita, yhteisön henkilöstöriita-asioita, yrityskeskittymien valvontaa sekä yhteisön tavaramerkkiä ja kasvinjalostajan oikeuksia koskevissa asetuksissa tarkoitettuja riitoja (EY:n perustamissopimuksen 225 artikla ja neuvoston päätös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta 88/591/EHTY, ETY, Euratom). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisusta voidaan valittaa oikeusperusteella EY-tuomioistuimeen.

Nizzan sopimuksella muutettiin monilta osin yhteisöjen tuomioistuinta koskevia määräyksiä. Kannetyyppejä koskevat määräykset jäivät kuitenkin pääosin ennalleen.

Oikeuskäytännön seuraamista ja oikeustapausten hakemista käsitellään jaksossa 8.2. Oikeustapauksiin viittaamista käsitellään jaksossa 4.5.

2.6 Oikeusperiaatteet (erityisesti etusijaperiaate, välitön oikeusvaikutus ja tulkintavaikutus)

Oikeusperiaatteilla on yhteisön oikeudessa tärkeä asema.¹⁷ Oikeusperiaatteilla ei ole merkitystä ainoastaan yhteisöjen toimielinten toiminnassa, vaan myös kansallisen lainsäätäjän työssä, koska moni periaate rajoittaa jäsenvaltioiden liikkumavaraa (ks. tästä jäljempänä jakso 3.2). Oikeuslähteinä erityinen asema on yhteisön oikeuden etusijaperiaatteella, välittömän oikeusvaikutuksen periaatteella sekä tulkintavaikutuksen periaatteella.

Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeudella on ehdoton *etusija* (företräde) suhteessa sen kanssa ristiriidassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Etusija ei sinänsä riipu säännöksen hierarkkisesta tasosta tai säätämisaikakohdasta, koska jäsenvaltiot ovat yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa siirtäneet lainsäädäntövaltansa yhteisölle. Etusijaperiaatteen suhde jäsenvaltioiden perustuslakeihin on kuitenkin ongelmallinen ja osittain kiistanalainen kysymys. Etusijaperiaate tulee sovellettavaksi, jos säännösten välistä ristiriitaa ei voida tulkinnalla poistaa.

Yhteisön oikeuden johtaviin periaatteisiin kuuluu myös yhteisöjen tuomioistuimen kehittämä periaate *yhteisön oikeuden välittömästä oikeusvaikutuksesta* (direkt effekt). Tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tietyillä yhteisön oikeuden selkeillä, ehdottomilla ja täsmällisillä säännöksillä tai määräyksillä voi olla välitön oikeusvaikutus. Tällöin jäsenvaltioiden tuomioistuimet ja viranomaiset ovat velvollisia antamaan kansalaisille ja yrityksille oikeussuojaa näiden määräysten mukaisten oikeuksien toteuttamiseksi. Välitön oikeusvaikutus voi olla eräillä perussopimusten määräyksillä. Asetuksilla on yleensä välitön oikeusvaikutus jo niiden erityisluonteen vuoksi (ks. edellä jakso 2.3). Myös direktiiveillä voi olla välitön oikeusvaikutus sen jälkeen, kun niiden täytäntöönpanolle asetettu määräaika on päättynyt. Direktiivien välitön oikeusvaikutus koskee kuitenkin ainoastaan yksityisten oikeuksia suhteessa julkiseen valtaan (vertikaalinen suhde) ja tilannetta, jossa direktiiviin vetoaminen on yksilön edun mukaista. Direktiiveistä ei sen sijaan voi välittömästi seurata velvoitteita yksityisille (horisontaalinen suhde). Jos direktiiville ei voida antaa välitöntä oikeusvaikutusta, jäsenvaltio saattaa kuitenkin olla korvausvelvollinen niistä vahingoista, jotka

¹⁷ Ks. lähemmin Joutsamo – Aalto – Kaila – Maunu: Eurooppaoikeus, 2000, s. 20 ss.

aiheutuvat siitä, että jäsenvaltio ei ole asianmukaisesti pannut direktiiviä täytäntöön kansallisessa lainsäädännössään.

Tulkintavaikutuksen periaate edellyttää, että asianomaisen EY-säädöksen välittömästä oikeusvaikutuksesta riippumatta kansallista lainsäädäntöä on mahdollisimman pitkälti tulkittava siihen vaikuttavan EY-normiston valossa ja EY-normiston tavoitteiden toteuttamiseksi.

3 Yhteisön oikeuden vaikutus kotimaiseen lainvalmisteluun

3.1 Yleistä

Kansallisesta näkökulmasta EU-jäsenyys merkitsee kahden oikeusjärjestelmän – unionin oikeusjärjestelmän ja kansallisen oikeusjärjestelmän – soveltamista rinnakkain. Tästä saattaa joskus olla seurauksena, että sääntely on hajanaista ja vaikeasti hahmotettavaa. Lainlaatijan tehtävänä on huolehtia siitä, että sääntely on niin selkeää kuin mahdollista sen soveltajien kannalta. Etenkin on huolehdittava siitä, ettei kansallinen lainsäädäntö ole ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

Eduskunnan lakivaliokunta on ulkoasiainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (LaVL 1/1992) korostanut, että suomalaisten tuomioistuinten pitää voida lähteä siitä, että kansallinen lainsäädäntömme vastaa EY-oikeuden vaatimuksia. Samoin on huolehdittava siitä, että uusi lainsäädäntö vastaa EY-normeja ja niiden vakiintunutta tulkintaa.¹⁸ Tähän voisi lisätä sen, että myös muiden viranomaisten kuin tuomioistuinten sekä kansalaisten tulisi voida luottaa siihen, että kansallinen lainsäädäntö ei ole ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

Yhteisön oikeuden johtaviin periaatteisiin kuuluu jäsenvaltion lojaliteettivelvoite, joka ilmenee EY:n perustamissopimuksen 10 artiklasta. Artikla sisältää jäsenvaltion velvollisuuden huolehtia siitä, että yhteisön oikeuden mukaiset velvoitteet täytetään. Kansallisen lainsäätäjän lähtökohtana tulee olla, että ristiriitoja kansallisen lainsäädännön ja yhteisön oikeuden välillä ei ole, ja että yhteisön oikeus pannaan täytäntöön asetetussa määräjassa, täydellisesti ja virheettömästi. Täytäntöönpanon

¹⁸ Ulkoasiainvaliokunnan mietintö (UaVM 6 – 1992 vp, s. 59).

virheettömyyttä arvioitaessa ei riitä, että yhteisön oikeuden normit on muodollisesti otettu huomioon kansallisessa lainsäädännössä. Keskeistä on, että yhteisön oikeuden normit myös toteutuvat tehokkaasti käytännössä. Kansallisen lainsäätäjän on huolehdittava riittävien kansallisten toimenpiteiden toteuttamisesta sen varmistamiseksi, että yhteisön oikeuden tehokkuus toteutuu.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää lakitekniisiin kysymyksiin. Soveltajan kannalta on erittäin tärkeää saada selkeä kokonaiskuva sääntelystä. Lainlaatijan tulisi sen vuoksi aina muistaa ilmaista kansallisen lainsäädännön ja yhteisön oikeuden väliset yhteydet. Tämä voi tapahtua esimerkiksi viittauksilla.

Hyvään lainvalmisteluun kuuluu, että

- * varmistetaan kansallisen lainsäädännön yhteisön oikeuden mukaisuus
- * kansallinen lainsäädäntö muodostaa selkeän kokonaisuuden
- * hallituksen esityksistä sekä asetus- ja muita säädösehdotuksia koskevista esittelymuistioista käy selvästi ilmi, miten yhteisön säädökset pannaan täytäntöön kansallisesti
- * perusteluissa selostetaan, miltä osin ehdotetut kansalliset säännökset johtuvat yhteisön oikeuden vaatimuksista
- * perustellaan valittu säädöstaso

3.2 Perussopimusten johtavien periaatteiden sekä yleisten oikeusperiaatteiden vaikutus kansalliseen lainsäädäntöön

Kansallisessa säädösvalmistelussa on kiinnitettävä huomiota unionin perussopimusten johtavia periaatteita koskeviin määräyksiin sekä muihin yleisiin oikeusperiaatteisiin. Monet näistä periaatteista velvoittavat nimenomaisesti jäsenvaltioiden viranomaisia.

Perussopimusten johtavilla periaatteilla tarkoitetaan tässä määräyksiä, jotka koskevat perussopimuksissa taattuja perusvapauksia (ns. neljä vapautta eli tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus) sekä muita perustavaa laatua olevia periaatteita (esim. unionin kansalaisuuteen liittyvät oikeudet, kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltö, yhteiset kilpailusäännöt ja valtion tukien lähtökohtainen kieltö sekä samapalkkaisuusperiaate). Kansallisessa säädösvalmistelussa on huolehdittava siitä, että nämä periaatteet otetaan huomioon perussopimusten soveltamisalaan kuuluvassa lainsäädännössä. On huomattava, että perussopimusten soveltamisalaan eivät kuulu ainoastaan ne oikeuden alat, joita koskevia nimenomaisia määräyksiä tai säännöksiä sisältyy yhteisön oikeuteen. Perussopimusten soveltamisala on ymmärrettävä laajasti: jos kansalliseen lainsäädäntöön sisältyy esimerkiksi taloudellista toimintaa tai yksityisten asemaa rajat ylittävissä tilanteissa koskevia säännöksiä, on todennäköistä, että ne kuuluvat perussopimusten soveltamisalaan.

Eräitä yleisiä oikeusperiaatteita on käsitelty edellä jaksossa 2.6. Kansallisen lainvalmistelun kannalta tärkeinä voidaan pitää myös seuraavia oikeusperiaatteita.

*Lojaliteetti*periaate on kirjattu EY:n perustamissopimuksen 10 artiklaan. Sen mukaan jäsenvaltiot toteuttavat yhteisön tehtävien helpottamiseksi kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat tarpeen perustamissopimuksesta tai yhteisön

toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. Jäsenvaltioilla on näin ollen yleinen velvollisuus huolehtia siitä, että yhteisön oikeus toteutuu tehokkaalla tavalla. Jäsenvaltioilla on lisäksi artiklan mukaan velvollisuus edistää perussopimuksessa määrättyjen yhteisön tavoitteiden saavuttamista sekä pidättäytyä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan tavoitteiden saavuttamisen.

Lojaliteettiperiaate edellyttää jäsenvaltiolta muun muassa, että se kumoaa kaikki sellaiset säännökset, jotka ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden – esimerkiksi perustamissopimuksen määräysten tai yhteisön asetusten – kanssa. Lojaliteettiperiaatteesta voidaan myös johtaa jäsenvaltioiden velvollisuus antaa direktiivien täytäntöönpanemiseksi tarvittavat kansalliset säännökset määräajassa ja tavalla, joka täyttää tehokkaalle täytäntöönpanolle asetettavat vaatimukset. Myös jäsenvaltion vahingonkorvausvelvollisuus yhteisön oikeuden täytäntöönpanon laiminlyöntitapauksissa kytkeytyy osittain lojaliteettiperiaatteen velvoittavuuteen.

Yleinen syrjimättömyysperiaate sisältyy EY:n perustamissopimuksen 12 artiklaan. Artiklassa kielletään syrjimästä muiden jäsenvaltioiden kansalaisia ja oikeushenkilöitä. Jäsenvaltion omia kansalaisia ja oikeushenkilöitä ei saa suosia muiden kustannuksella. Artiklassa ei sen sijaan sinänsä kielletä sitä, että kansallisessa lainsäädännössä on muihin jäsenvaltioihin verrattuna tiukempia säännöksiä, kunhan säännökset koskevat kaikkia samalla tavalla.

Suhteellisuusperiaate perustuu oikeuskäytäntöön ja on sukua hallinto-oikeudesta tunnetulle harkintavallan väärinkäytön kiellolle. Suhteellisuusperiaate merkitsee muun muassa sitä, että jäsenvaltion mahdollisuudet tehdä poikkeuksia yhteisön oikeuden mukaisista velvoitteista esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tai terveyden nojalla ovat rajoitetut. Oikeutta tehdä poikkeuksia on aina verrattava tavoiteltaviin päämääriin. Poikkeusten tulee olla objektiivisesti perusteltavissa ja oikeassa suhteessa tavoitteisiin nähden.

Suhteellisuusperiaate vaikuttaa myös yhteisön toimielinten toimintaan. Siitä on nykyään määräys perustamissopimuksen 5 artiklan kolmannessa kohdassa.

Oikeusvarmuuden periaate perustuu myös oikeuskäytäntöön. Periaate korostaa ennakoitavuutta: vaikka yhteisön oikeus on muuttuva eli dynaaminen, oikeusjärjestyksen tulee turvata myös pysyvyyttä ja ennakoitavuutta. Oikeusvarmuuden periaatteeseen kuuluu siten muun muassa taannehtivien oikeusvaikutusten kieltö ja saavutettujen oikeuksien suoja sekä ymmärrettävän kielen vaatimus.¹⁹

Yleiset ihmisoikeusperiaatteet velvoittavat jäsenvaltioita myös osana yhteisön oikeuden normistoa. Unionisopimuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan unioni pitää arvossa yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä. Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio hyväksyivät Euroopan unionin perusoikeuskirjan Nizzassa 7.12.2000.²⁰ Tämä asiakirja ei kuitenkaan ole oikeudellisesti sitova vaan luonteeltaan poliittinen julistus. Perusoikeuskirjassa vahvistetaan oikeudet, joita unionin toimielinten ja laitosten tulee kunnioittaa. Perusoikeuskirjan määräykset koskevat myös jäsenvaltioita silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Esimerkkinä lainvalmistelussa usein esille tulevista kysymyksistä mainittakoon oikeusturvan saatavuus sekä oikeusturvamenettelyn tehokkuus ja tasapuolisuus silloin, kun on kyse yhteisön oikeuteen perustuvista oikeuksista ja velvollisuuksista.

¹⁹ Ks. lähemmin Joutsamo – Aalto – Kaila – Maunu: Eurooppaoikeus, 2000, s. 29 ss.

²⁰ EYVL C 364, 18.12.2000, s. 1.

3.3 Yhteisön asetukset ja niihin liittyvä lainsäädäntö

Yleistä

*Asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava,
ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.*

(249 artiklan toinen kohta)

Yhteisön asetukset on luonteeltaan verrattavissa kansalliseen lakiin siinä mielessä, että asetukset on suoraan sovellettavissa ilman erillistä kansallista täytäntöönpanoa. Asetuksella kansallinen sääntely korvataan yhtenäisellä yhteisön sääntelyllä. Kysymys ei siis ole pelkästään jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta.

Asetuksen tulee olla jäsenvaltiossa voimassa yhteisön lainsäädännön mukaisessa muodossa. Sen vuoksi sitä ei yleensä saa kirjoittaa uudestaan eikä muutenkaan sisällyttää (inkorporoida) kansalliseen lainsäädäntöön.

Siitä, että asetukset on voimassa sellaisenaan, seuraa muun muassa, ettei niitä saa täsmentää tai selittää kansallisella sääntelyllä. Jos asetuksen teksti on epätasällista tai tulkinnanvaraista, asia on ratkaistava asetuksen tulkinnalla. Eri asia on, että asetuksessa itsessään usein edellytetään täydentävää kansallista sääntelyä. Näitä tapauksia käsitellään jäljempänä tässä jaksossa.

Ristiriitojen poistaminen

Yhteisön asetuksella on etusija kansalliseen lakiin nähden. Vaikka asetus on sellaisenaan voimassa ja syrjäyttää kansallisen lainsäädännön, sen kanssa ristiriidassa oleva kansallinen lainsäädäntö on joko kumottava tai sitä on muutettava. Samoin on huolehdittava siitä, ettei uusia ristiriitoja synny.

Toisinaan ristiriitoja yhteisön sääntelyn kanssa on yritetty ratkaista varaumilla esimerkiksi siten, että kansalliseen lakiin otetaan säännös, jonka mukaan kansallisen lain säännöstä sovelletaan, ”jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu”. Tällaisia varaumia on vältettävä, koska sääntely jää epäselväksi ja sen informaatioarvo on säännöksen soveltajan kannalta vähäinen.

Täydentävien säännösten antaminen

Yhteisön asetukset edellyttävät usein täydentävien säännösten antamista jäsenvaltioissa. Kysymys voi olla esimerkiksi valvonnasta tai toimivaltaisesta viranomaisesta säätämisestä. Myös jäsenvaltion velvollisuus antaa rangaistus-säännöksiä voi seurata suoraan asetuksesta, vaikka rangaistussäännösten antaminen kuuluu kansalliseen toimivaltaan. Kansallisen oikeuspolitiikan kannalta kriminalisointien käyttäminen tulisi kuitenkin aina olla viimesijainen keino.

Täydentävät kansalliset säännökset on valmisteltava hyvissä ajoin niin, että ne ehtivät tulla voimaan yhteisön asetuksessa säädetyssä ajassa tai samanaikaisesti asetuksen kanssa.

Rangaistussäännöksiä kirjoitettaessa on otettava huomioon, että jäsenvaltion vapaus säätää seuraamuksista on yhteisöjen tuomioistuimen mukaan rajoitettu. Jäsenvaltion tulee nimittäin huolehtia siitä, että yhteisön oikeuden vastaiset teot rangaistaan samojen aineellisten ja prosessuaalisten säännösten mukaan kuin vastaavanlaiset kansallisen lainsäädännön vastaiset teot. Joka tapauksessa rangaistusuhan täytyy olla riittävän tehokas ja vaikuttaa ennaltaehkäisevästi, mutta sen on myös oltava oikeasuhtainen teon vakavuuteen nähden (suhteellisuusperiaate).

Yhteisön säädöksissä edellytettyjen rangaistussäännösten valmistelussa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että kansalliset rangaistussäännösten kirjoitustavalle asetetut vaatimukset täyttyvät. Blankosäännöksiä kirjoitettaessa tavoitteena tulee muun muassa olla, että valtuutusketjut ovat täsmällisiä ja että aineelliset säännökset rangaistavuuden edellytyksistä kirjoitetaan rangaistussäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella. Kriminalisoinnin sisältävässä säännöksessä tulee olla asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi tarkoitettusta teosta (ks. PeVM 25/1994 vp). On suositeltavaa, että rangaistussäännös kirjoitetaan siten, että teon kuvaus ilmenee kansallisesta säännöksestä. Jos teon kuvaus on riittävän täsmällisesti ilmaistu yhteisön asetuksessa, kansallinen rangaistussäännös voidaan kuitenkin tarpeen vaatiessa kirjoittaa viittaamalla suoraan yhteisön asetukseen.

Se, että yhteisön asetuksen voidaan katsoa edellyttävän rangaistussäännöksen antamista, ei ole valtuus antaa rangaistussäännös kansallisella asetuksella. Perustuslain 8 §:ssä edellytetään, että rangaistusuhkista säädetään lailla.

Säädöstaso

Jos asetuksessa edellytetään täydentävää kansallista sääntelyä, kysymys kansallisen sääntelyn säädöstason valitsemisesta on ratkaistava Suomen lainsäädännön mukaan. Jos asia kuuluu lain alaan, täydentävät säännökset on annettava lailla. Toinen mahdollisuus on, että lailla annetaan valtuus tarkempien säännösten antamiseen asetuksella. Säädösvaltaa voidaan tässä tapauksessa delegoida niillä edellytyksillä, jotka yleensä koskevat säädösvallan delegointia.

Perustuslain 80 § sisältää asetuksenantovaltaa rajoittavan säännöksen, jonka mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan kuuluvat lain alaan (luettelo perustuslain sisältämistä nimenomaisista lakivarauksista on lainlaatijan perustuslakioppaan sivulla 33).

Perustuslain 81 §:ssä edellytetään, että valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuudesta sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Valtion maksuperustelaki (150/1992) on maksuja koskeva yleislaki.

Viittaaminen asetukseen

Kielto sisällyttää (inkorporoida) yhteisön asetuksia kansalliseen lainsäädäntöön saattaa aiheuttaa ongelmia, jos halutaan antaa täydentävää lainsäädäntöä tai muuten sisällyttää asetus johonkin laajempaan kokonaisuuteen, jossa muut säännökset eivät liity yhteisön lainsäädäntöön. Käytännössä asetuksen säännösten toistaminen tällaisessa tilanteessa on poikkeuksellisesti sallittua, kunhan kansallisesta säädöksestä käy selvästi ilmi, että siinä oleva sääntely on peräisin yhteisön asetuksesta. Tällöin on

nimenomaisesti todettava, mitkä asetuksen säännökset on toistettu. Kuitenkin yleensä on suositeltavaa, että kansallisessa säädöksessä ainoastaan viitataan asetukseen. Kansallisessa säädöksessä todetaan siten esimerkiksi, että ”siitä ja siitä säädetään siinä ja siinä yhteisön asetuksen artiklassa”. Jos kansallinen sääntely toteutetaan ainoastaan viranomaisten määräyksellä, yhteisön asetus voidaan kokonaisuudessaan tai valikoiduilta osilta ottaa määräyksen liitteeksi. Tällöin on käytävä ilmi, että teksti tulee yhteisön asetuksesta.

Esimerkki viittaamisesta yhteisön asetukseen:

Valmistajan tai maahantuojan tulee toimittaa tietoja käytössä olevista aineista sen mukaan kuin siitä säädetään käytössä olevien aineiden aiheuttamien vaarojen arvioinnista ja valvonnasta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 793/93. Asetuksen 13 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Suomen ympäristökeskus.

3.4 Direktiivien täytäntöönpano

Direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot.

(249 artiklan kolmas kohta)

Yleiset periaatteet

Direktiivin tarkoituksena on jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen tai yhdenmukaistaminen (approximation, rapprochement; harmonisation). Lähtökohtana on, että direktiivi edellyttää täytäntöönpanotoimia kansallisella tasolla. Täytäntöönpanovelvoitteeseen ei vaikuta direktiivin mahdollinen välitön vaikutus. Jäsenvaltion on pantava direktiivi täytäntöön *määräajassa ja riittävän tehokkaasti*. Direktiivi on siten osoitettu jäsenvaltiolle. Tapa ja muodot, joilla direktiivi pannaan täytäntöön, riippuvat pitkälti jäsenvaltion omasta oikeusjärjestelmästä. Yleensä

direktiivin täytäntöönpano edellyttää lainsäädäntötoimenpiteitä. Jos kansallinen lainsäädäntö, rangaistus-, muutoksenhaku- ynnä muut vastaavat säännökset mukaan lukien, jo täyttää kaikki direktiivin vaatimukset, lainsäädäntötoimenpiteitä ei kuitenkaan tarvita.

Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön myötä kehittynyt oppi direktiivin välittömästä oikeusvaikutuksesta tekee osittain asetuksen ja direktiivin välisen eron epäselväksi. Oikeuskäytännön mukaan myös direktiivin säännös saattaa tulla sovellettavaksi sellaisenaan, jos säännös on riittävän ehdoton, selkeä ja täsmällinen. Välitön oikeusvaikutus voi kuitenkin koskea ainoastaan yksityisen oikeutta suhteessa julkiseen valtaan. Direktiivistä ei voi välittömästi seurata velvoitteita yksityisille.

Jäsenvaltiolle voi syntyä korvausvelvollisuus niistä vahingoista, jotka aiheutuvat siitä, että jäsenvaltio ei ole asianmukaisesti pannut direktiiviä täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä.

Täytäntöönpanon säädöstaso

Kysymys siitä, minkälaisella säädöksellä direktiivi pannaan täytäntöön, on ratkaistava perustuslain sisältämien normihierarkiaa koskevien säännösten perusteella. Yleensä yhteisön oikeuden tehokkuuden vaatimus edellyttää, että direktiivi pannaan täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä (lailla tai asetuksella), koska näin voidaan varmistua siitä, että täytäntöönpano on luonteeltaan sitovaa ja että täytäntöönpanosäännökset tulevat sovellettaviksi kaikissa niissä tilanteissa, joita direktiivi koskee. Pelkästään hallinnolliset toimenpiteet eivät yleensä ole riittäviä. Näin voi kuitenkin poikkeuksellisesti olla esimerkiksi tilanteessa, jossa direktiivi koskee pelkästään jäsenvaltioiden viranomaisten välisen yhteistoiminnan järjestämistä.

Täytäntöönpanosäädökset on julkaistava asianmukaisella tavalla joko säädöskokoelmassa tai määräyskokoelmassa.

Yhteisön oikeuden vaatimus selkeästä, tehokkaasta ja täsmällisestä täytäntöönpanosta edellyttää, että jäsenvaltion sääntely on säädöshierarkkisesti samalla tasolla kuin vastaavia kysymyksiä koskeva muu kansallinen sääntely.

Täytäntöönpanoaika

Direktiiveissä edellytetään säännönmukaisesti, että täytäntöönpano on suoritettava tietyssä määräajassa. Jäsenvaltion velvollisuus ryhtyä täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin alkaa yleensä direktiivin hyväksymisestä ja voimaantulosta. Täytäntöönpanoa varten asetetun määräajan jälkeen alkaa direktiivin mahdollinen välitön oikeusvaikutus siltä osin kuin täytäntöönpano on ollut puutteellista tai virheellistä.

Jäsenvaltio ei voi vedota siihen, että sillä on ollut erityisiä vaikeuksia huolehtia täytäntöönpanosta määräajassa. Tällaiset vaikeudet tulisi ottaa esille jo direktiivistä neuvoteltaessa. Näin vaikeudet pystytään ottamaan huomioon täytäntöönpanoa varten varattavan määräajan pituutta harkittaessa tai mahdollisesti myöntämällä jäsenvaltiolle siirtymäaika.

Täytäntöönpanon muodot

Täytäntöönpanon pääajit

Edellä on jo todettu, että jäsenvaltiolla on tietyin rajoituksin oikeus valita direktiivien täytäntöönpanon muoto, kunhan direktiivin täytäntöönpano on riittävän selkeä ja tehokas.

Täytäntöönpanomuotoa harkittaessa lähtökohtana on, että direktiivit ovat luonteeltaan erilaisia. Hyvin yksityiskohtaisen ja teknisen direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset poikkeavat usein yleisluonteiseen direktiiviin liittyvistä kysymyksistä. Myös jatkuvasti muutettava direktiivi saattaa olla syytä panna täytäntöön eri tavalla kuin harvoin muuttuva.

Direktiivin täytäntöönpanossa voidaan käyttää seuraavia menetelmiä:

* *Uudelleenkirjoittaminen*: kansallinen lainsäädäntö mukautetaan direktiivin säännöksiin.

* *Inkorporointi*: direktiivin teksti otetaan sellaisenaan kansalliseen lainsäädäntöön.

* *Viittaustekniikka*: kansallisessa lainsäädännössä viitataan siihen, mitä direktiivissä säädetään.

Uudelleenkirjoittaminen

Lähtökohtaisesti direktiivit voidaan panna täytäntöön samalla tavalla kuin kansainvälisten sopimusten määräykset, eli antamalla sisällöltään direktiivin säännöksiä vastaavia kansallisia säännöksiä esimerkiksi lailla tai asetuksella. Direktiivin uudelleenkirjoittaminen on luonteva täytäntöönpanotapa silloin, kun direktiivi antaa jäsenvaltiolle liikkumavaraa tai kun direktiivi on niin sanottu

vähimmäisdirektiivi, joka edellyttää tietyn tason sääntelyä mutta sallii myös pidemmälle menevän sääntelyn. Uudelleenkirjoittaminen on myös luontevaa silloin, kun direktiivin tekstiä ei muusta syystä sellaisenaan voida sisällyttää (inkorporoida) kansalliseen lainsäädäntöön.

Kansalliset säännökset on laadittava siten, että direktiivin tavoitteet toteutuvat. Uudelleenkirjoittamisessa on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä noudattamaan direktiivin terminologiaa ja ilmaisuja. Näin on meneteltävä varsinkin silloin, kun direktiivillä saattaa olla välitön oikeusvaikutus. Siten vältetään helpoimmin direktiivin vastaisten kansallisten säännösten antaminen. Tarkka direktiivin sanamuodon noudattaminen ei kuitenkaan ole hyvä soveltajan kannalta, jos direktiivin sanamuoto on epäselvä. Yksittäistapauksessa on aina harkittava, missä määrin kansallisessa lainsäädännössä voidaan selventää sääntelyä (vrt. jakso 5.2).

Jos direktiivin sanamuotoa selvennetään kansallisessa lainsäädännössä, vaarana on paitsi ristiriitaisen sääntelyn syntyminen myös se, että näin saatetaan itse asiassa luoda rajoituksia tai kieltoja, jotka ehkäisevät sen yhteisön oikeuden mukaisen vapauden toteutumista, jonka varmistamiseksi direktiivi on annettu (esimerkiksi tavaroiden vapaa liikkuminen).

Jos direktiiviin tehdään *muutoksia*, kansallista lainsäädäntöä on tarpeen mukaan vastaavasti muutettava.

Inkorporointi

Inkorporoinnilla direktiivin teksti sisällytetään sellaisenaan kansalliseen lainsäädäntöön. Inkorporointi on suositeltava täytäntöönpanomenetelmä tilanteessa, jossa direktiivin teksti on yksityiskohtainen tai hyvin tekninen eikä jätä jäsenvaltiolle liikkumavaraa täytäntöönpanon toteuttamisessa. Inkorporointi edellyttää kuitenkin, että direktiivin teksti on sellaisenaan sovellettavissa. Jos direktiivi esimerkiksi sisältää vaihtoehtoja, joista kansallinen lainsäätäjä voi valita, tai antaa muuten liikkumavaraa, asia on täsmennettävä kansallisessa lainsäädännössä. Tällöin on syytä harkita *osittaista* inkorporointia siten, että direktiivi sisällytetään kansalliseen lainsäädäntöön

ainoastaan valikoiduilta osin. Tätä tekniikkaa käyttäen voidaan helpommin muodostaa selkeä sääntelykokonaisuus, jossa direktiivi ”sulautuu” luontevasti kansalliseen sääntelyyn.

Jos inkorporoitua direktiiviä *muutetaan*, kansallista lainsäädäntöä on vastaavasti aina muutettava.

Viittaaminen

Kansallisessa lainsäädännössä voidaan sinänsä suoraan viitata direktiivin säännöksiin. Yleensä tämä ei kuitenkaan ole suositeltavaa. Ensinnäkin direktiivi on osoitettu jäsenvaltiolle ja edellyttää kansallista täytäntöönpanoa. Pelkkä viittaus direktiiviin ei sen vuoksi välttämättä ole riittävän tehokas täytäntöönpanomenetelmä. Toiseksi viittaaminen tekee sääntelyn vaikeaselkoiseksi ja vaikeuttaa tiedon saamista oikeustilasta, vaikka direktiivit julkaistaankin Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Viittausmenetelmän käyttämistä tulisi harkita ainoastaan tapauksissa, joissa direktiivin teksti on täsmällinen tai tekninen ja muut menetelmät syystä tai toisesta ovat vaikeasti käytettävissä. Viittaustekniikkaa voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun direktiivi poikkeuksellisesti pannaan täytäntöön viranomaisen määräyksellä ja kun direktiivin teksti voidaan ottaa määräyksen liitteeksi. Viittaustekniikkaa ei kuitenkaan voi käyttää niiltä osin kuin direktiivin teksti ei ole sellaisenaan sovellettavissa, eli jos direktiivi jättää tietyissä kysymyksissä jäsenvaltiolle harkintavaltaa tai vaihtoehtoja, joista valita.

3.5 Hallituksen esitysten perustelujen laatiminen

Direktiivien täytäntöönpanon osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että lakien esityksillä on rajallinen merkitys arvioitaessa kysymystä siitä, täyttääkö kansallinen laki yhteisön direktiivissä asetetut vaatimukset. Hallituksen esitysten perustelujen kirjoitettaessa on siten pidettävä mielessä, että tulkintasuosituksilla (”lainsäätäjän tarkoituksella”) ei aina ole samanlaista merkitystä kuin valmisteltaessa lakeja, jotka eivät perustu yhteisön lainsäädäntöön.

Yhteisön oikeuden täytäntöönpanemiseksi annettujen hallituksen esitysten perustelujen tärkeimpänä funktiona on esittää eduskunnalle ja lain soveltajille, mikä on ehdotetun lain suhde yhteisön oikeuteen. Tämän vuoksi perustelujen kirjoitettaessa on otettava huomioon seuraavat seikat:

* Perusteluissa on selostettava, miltä osin kansalliset ehdotukset johtuvat yhteisön oikeuden velvoitteista ja vastaavasti miltä osin kansallista sääntelyä ehdotetaan puhtaasti kansallisten tarpeiden vuoksi. Yhteisön oikeuden velvoitteista johtuvien ehdotusten osalta perusteluista on käytävä ilmi, millainen on kansallinen liikkumavara velvoitetta toteutettaessa.

* Jos säädösehdotus on laadittu direktiivin täytäntöönpanemiseksi, se on selvästi mainittava perusteluissa. Samoin on selostettava, miten ehdotettu sääntely liittyy yhteisön asetukseen, jos on kysymys asetusta täydentävästä kansallisesta sääntelystä.

* Direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetun ehdotuksen perusteluissa on selostettava, miten direktiivin sisältämät velvoitteet pannaan täytäntöön. Hallituksen esityksen yleisperusteluissa esitetään direktiivin pääasiallinen sisältö ja ehdotetut keinot täytäntöönpanemisen toteuttamiseksi. Yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetaan *artiklan tarkkuudella* direktiivin ja ehdotetun lain säännösten vastaavuus. Jos osa direktiivin säännöksistä jätetään täytäntöönpantavaksi alemman asteisin säännöksin, perusteluissa selostetaan, miltä osin näin on tarkoitus menetellä.

* Jos ainoastaan osa direktiivin artikloista edellyttää uutta kansallista sääntelyä ja katsotaan, että muilta osin voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö jo ennestään

täyttää direktiivin vaatimukset, perusteluissa on myös artiklakohtaisesti selostettava, miten voimassa oleva lainsäädäntö täyttää direktiivin vaatimukset.

* Jos kyse ei ole direktiivin täytäntöönpanosta tai asetuksen täydentämisestä, mutta ehdotettu säädös liittyy läheisesti johonkin yhteisön säädökseen, nämä liittymäkohdat on mainittava perusteluissa sekä selostettava, miten ne on otettu säädösehdotuksessa huomioon.

Hallituksen esityksen jaksoissa ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ sekä RIIPPUVUUS KANSAINVÄLISISTÄ VELVOITTEISTA on mainittava esityksen mahdollinen liittyminen yhteisön oikeuteen.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa on artiklakohtaisesti selvitettävä, miten direktiivi pannaan täytäntöön. Selostus on tarpeen lausunnonantajia, laintarkastusta, eduskuntakäsittelyä, soveltajia sekä lakikirjojen ja säädöstietokantojen toimittajia varten. Selostus säästää muiden aikaa ja vaivaa. Taulukkomuotoinen vertailu direktiivin artiklojen ja kansallisen säännösten välillä helpottaa myös myöhemmin tehtävää notifiointia sekä vastausten laatimista komission mahdollisiin kyselyihin.

Jos kyse on direktiivistä, jonka täytäntöönpano vaatii usean ministeriön toimialaan kuuluvien säädösten antamista, valmistelu on koordinoitava.

4 Lakitekniikka

4.1 Yleiset lähtökohdat

Yhteisön oikeuden täytäntöönpanosäädöksissä noudatetaan periaatteessa samoja lakitekniisiä ratkaisuja kuin puhtaasti kotimaisiin tarpeisiin perustuvassa lainsäädännössä. Erityispiirteenä on lähinnä se, että yhteisön oikeuteen kytkeytyvässä lainsäädännössä ja lakien perusteluissa joudutaan usein viittaamaan perussopimusten ja yhteisön säädösten normeihin.

Viitattaessa yhteisön oikeuden normeihin kansallisessa lainsäädännössä sovelletaan lähtökohtaisesti samaa viittaustekniikkaa kuin yhteisön säädöksissä noudatetaan. Yhteisön säädösten suomenkielisissä teksteissä viittaaminen yksittäisiin artikloihin muistuttaa ranskan- ja saksankielisissä versioissa käytettyä tekniikkaa, mutta poikkeaa englannin- ja ruotsinkielisissä teksteissä käytetystä viittaustavasta (ks. tarkemmin kohdassa 4.4).

4.2 Viittaaminen perussopimukseen

Perussopimusten nimistä

Viitattaessa kansallisissa säädöksissä ja hallituksen esityksissä yhteisöjen perustamissopimukseen ja unionisopimukseen ei käytetä Suomen säädöskokoelman sopimussarjan numeroa. Tämä johtuu siitä, että numeron informaatioarvo olisi hyvin vähäinen, koska kaikki Suomen liittyessä Euroopan unioniin voimassa olleet perustamissopimukset ja niiden muutossopimukset julkaistiin samalla numerolla.

Sopimuksen *virallinen* nimi kirjoitetaan, kun sopimus mainitaan ensimmäisen kerran. Samalla voidaan tarpeen vaatiessa ottaa käyttöön kutsumanimike. Kutsumanimike otetaan käyttöön erillisellä maininnalla esimerkiksi seuraavasti:

Euroopan yhteisön perustamissopimus, jäljempänä EY:n perustamissopimus, ...

Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimus, jäljempänä Euratomin perustamissopimus, ...

Euroopan unionista tehty sopimus, jäljempänä unionisopimus, ...

Kun asiayhteydestä jo on selvää, mistä sopimuksesta on kyse, voidaan käyttää pelkästään ilmaisua ”EY:n perustamissopimus” tai ”unionisopimus”, esimerkiksi

”EY:n perustamissopimuksen 249 artiklan mukaan” tai

”unionisopimuksen 6 artiklassa todetaan, että”

Nimikkeitä ”Rooman sopimus” ja ”Maastrichtin sopimus” ei käytetä *säädöstekstissä*. Myös hallituksen esitysten perusteluissa näiden nimikkeiden käyttö tulisi rajoittaa vain tilanteisiin, joissa on tarpeen viitata nimenomaan kyseiseen historialliseen sopimukseen. Sen sijaan nimikkeet ”Amsterdamin sopimus” ja ”Nizzan sopimus” ovat osina sopimusten virallisissa nimissä, joten niitä voidaan tarvittaessa käyttää.

Uudelleennumerointi

Amsterdamin sopimuksella toteutettiin unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen artiklojen uudelleennumerointi. Tämä liittyi tavoitteeseen yksinkertaistaa perussopimusten tekstiä, minkä vuoksi perussopimuksista myös kumottiin kaikki vanhentuneet tai muuten merkityksensä menettäneet määräykset. Määräys uudelleennumeroinnista on Amsterdamin sopimuksen 12 artiklassa. Konferenssin päätösasiakirjaan on liitetty unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen tekstien ns. konsolidoidut versiot Amsterdamin sopimuksella tehtyjen asiallisten muutosten sekä yksinkertaistamisesta ja uudelleennumeroinnista johtuvien muutosten havainnollistamiseksi. Konsolidoidut versiot eivät kuitenkaan ole oikeudellisesti sitovia, koska konferenssi ei saavuttanut yhteisymmärrystä perussopimusten kodifioinnista eli perussopimusten yhdistämisestä yhdeksi sopimukseksi.

Uudelleennumeroinnin seurauksena myös unionisopimuksen artikkelit on nykyään

numeroitu kirjainten käyttämisen sijasta. Tästä saattaa syntyä sekaannuksia siltä osin, kuin unionisopimuksessa ja EY:n perustamissopimuksessa on artikloja, joilla on sama numero. Yhteisöjen tuomioistuin on ottanut artikloihin viittaamisen yhteydessä käyttöön lyhenteet EU, EY, HT ja EA joilla osoitetaan, mikä sopimus on kyseessä.²¹

Esimerkiksi

unionisopimuksen 7 artikla = EU 7 artikla

EY:n perustamissopimuksen 234 artikla = EY 234 artikla

EHTY:n perustamissopimuksen 41 artikla = HT 41 artikla

Euratomin perustamissopimuksen 150 artikla = EA 150 artikla

Lyhenteiden käyttäminen ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista kotimaisessa säädöstekstissä tai hallituksen esitysten perusteluissa. Useimmiten lienee vaivatonta yksilöidä, mistä artiklasta kulloinkin on kyse. Ongelmia esiintyy lähinnä silloin, kun asiaan liittyy kiinteästi sekä jokin unionisopimuksen määräys että EY:n perustamissopimuksen alkuosan määräys, jolla on sama numero. Tällöin voi olla epäselvää, kumman sopimuksen määräykseen kulloinkin viitataan. Artikloihin viitattaessa tuleekin huolehtia siitä, että tekstistä käy selkeästi ilmi, mistä sopimuksesta kulloinkin on kyse. Tarvittaessa voidaan perusteluissa ottaa erillisellä maininnalla käyttöön kutsumanimike eri määräyksille esimerkiksi seuraavasti:

unionisopimuksen 6 artikla, jäljempänä EU 6 artikla, ...

EY:n perustamissopimuksen 7 artikla, jäljempänä EY 7 artikla, ...

Säädöstekstissä näitä lyhenteitä ei kuitenkaan pidä käyttää.

Lähtökohtana on luonnollisesti se, että unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen määräyksiin viitataan hallituksen esityksissä voimassa olevia numeroita käyttäen. Joskus on kuitenkin tarpeen viitata artiklaan sellaisena kuin se oli ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, esimerkiksi selostettaessa asiaan liittyvää aikaisempaa säädös- tai oikeuskäytäntöä. Näitä tilanteita varten ei ole

²¹ Tuomioistuimen asiaa koskeva tiedote n:o 57/99 (korvasi tiedotteen n:o 74/98) on

olemassa yleisesti vakiintuneita viittaustapoja, jotka soveltuisivat sellaisenaan kansalliseen lainvalmisteluun.²² Perusteluissa selostetaan vapaamuotoisesti, mikä on vanhan määräyksen suhde nykyiseen artiklaan. Kyse voi olla esimerkiksi

- uudelleennumeroidusta määräyksestä,
- asiallisesti muutetusta ja uudelleennumeroidusta määräyksestä,
- määräyksestä, joka on kumottu, tai
- määräyksestä, joka on kumottu ja korvattu toisella määräyksellä.

Liittymissopimus, liittymisasiakirja

Suomen Euroopan unioniin liittymistä koskevan sopimuksen virallinen nimike (ks. SopS 103/1994, s. 1489 ja 1490) on niin pitkä, että siitä käytetään myös säädöstekstissä lyhennettyä nimikettä:

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehty sopimus

Tarpeen vaatiessa myös tämän lyhennetyn nimikkeen sijasta voidaan käyttää kutsu-
manimikettä seuraavasti:

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehty sopimus, jäljempänä
liittymissopimus, ...

Nimikettä ”jäsenyysopimus” tai ”EU-jäsenyysopimus” ei käytetä.

Puhuttaessa EU-jäsenyyden Suomelle aiheuttamista velvoitteista ei yleensä ole syytä viitata liittymissopimukseen tai siitä aiheutuviin velvoitteisiin, koska jäsenyyden toteuduttua Suomea koskevat velvoitteet perustuvat siihen, että Suomi on EU:n jäsen ja on siten velvollinen noudattamaan unionin koko lainsäädäntöä.

saatavana Internetissä tuomioistuimen kotisivuilla osoitteessa www.curia.eu.int

²² Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on päättänyt myös viittaustavoista sen soveltaessa tai tulkitessa ennen 1.5.1999 voimassa olleita määräyksiä (ks. edellä mainittu tiedote).

Liittymissopimukseen sisältyy vain muutama artikla. Varsinaiset liittymisehdot ja uusien valtioiden liittymisen vuoksi tehtävät mukautukset perussopimukseen sisältyvät sen sijaan liittymissopimukseen liitettyyn asiakirjaan eli niin sanottuun liittymisasiakirjaan (anslutningsakten, Act of Accession, acte d'adhésion). Liittymissopimuksen varsinainen asiasisältö löytyy siten liittymisasiakirjan artikloista. Näihin artikloihin viitataan seuraavalla tavalla:

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehtyyn sopimukseen liittyvän asiakirjan, jäljempänä liittymisasiakirja, 24 artiklan mukaan...

Liittymissopimusta koskevan hallituksen esityksen (HE 135/1994 vp) nimi on ”hallituksen esitys Eduskunnalle Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä”.

4.3 Yhteisöjen säädösten ja muiden unionin säädösinstrumenttien nimikkeet

Yhteisöjen säädösten nimikkeistä käy säädöksen asiasisällön lisäksi ilmi, mikä toimielin on antanut säädöksen ja mikä säädöstyyppi on kyseessä. Nimikkeeseen kuuluu yleensä myös säädöksen tunnus, joka muodostuu säädöksen juoksevasta numerosta, vuosiluvusta ja yhteisön tunnuksesta. Asetusten nimikkeissä tietojen esittämisjärjestys poikkeaa jonkin verran direktiiveistä ja päätöksistä.

Kansallisessa lainvalmistelussa voidaan joutua viittaamaan myös muunlaisiin säädösinstrumentteihin (ks. jakso 2.3.). Niiden nimikkeet muodostetaan soveltuvien osin samoja sääntöjä noudattaen kuin direktiivien ja päätösten nimikkeet.

Nimikkeissä käytettävät yhteisöjen suomenkieliset tunnukset ovat seuraavat:

Euroopan yhteisö: EY

Euroopan atomienergiayhteisö: Euratom

Lyhennettä *ETY* käytetään viitattaessa ennen 1 päivää marraskuuta 1993 annettuihin yhteisön säädöksiin, ja lyhennettä *EY* vastaavasti sen jälkeen annettuihin säädöksiin. Tämä johtuu siitä, että silloin Euroopan talousyhteisön (*ETY*) nimi muuttui Euroopan yhteisöksi (*EY*).

Unionin yhteistyöalojen tunnuksia ovat:

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka: YUTP

Yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa (myös Amsterdamin sopimuksen jälkeen poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevat säädökset): YOS

Unionissa noudatetun käytännön muuttumisen seurauksena vuosiluku ilmaistaan säädösten tunnuksissa vuoden 1999 alusta lukien nelinumeroisena lukuna, sitä ennen annetuissa säädöksissä käytetään vuosiluvun kahta viimeistä numeroa.

Asetukset, direktiivit, päätöslauselmat, suositukset, suuntaviivat ja tiedonannot annetaan, kun taas päätökset ja ilmoitukset tehdään. Asetuksissa, direktiiveissä ja päätöksissä säädetään ja niissä on säännöksiä. Ennen vuotta 1997 tehdyissä päätöksissä kuitenkin määrätään ja niissä on määräyksiä. Henkilöstösäännöissä säädetään. Perustamissopimuksissa ja kansainvälisissä sopimuksissa sen sijaan määrätään ja niissä on määräyksiä. Myös yhteisöjen tuomioistuimen perussäännössä ja työjärjestyksessä määrätään.

Säädöksen nimike sellaisena kuin se on itse säädöksessä²³

a) Asetukset

Asetuksissa nimikkeen rakenne on:

säädöksen antaja + asetus + yhteisön lyhenne sulkeissa + N:o 0000/vuosi,

²³ Ks. myös neuvoston työjärjestyksen vahvistamisesta 5 päivänä kesäkuuta 2000 tehty neuvoston päätös 2000/396/EY, EHTY, Euratom, ja erityisesti sen liite II.

+ annettu + päivämäärä, + siitä ja siitä

Esimerkkejä:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1182/1999, annettu 10 päivänä toukokuuta 1999, jäsenvaltioiden välisen tavarakaupan tilastoista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3330/91 muuttamisesta annettavien tietojen määrän vähentämiseksi;

neuvoston asetus (EY) N:o 468/2001, annettu 6 päivänä maaliskuuta 2001, lopullisen polkumyöntitullin käyttöön ottamisesta tiettyjen Japanista peräisin olevien elektronisten vaakojen tuonnissa;

komission asetus (ETY) N:o 1105/68, annettu 27 päivänä heinäkuuta 1968, eläinten ruokintaan tarkoitettulle rasvattomalle maidolle myönnettävää tukea koskevista yksityiskohtaisista säännöksistä.

b) Direktiivit

Direktiiveissä nimikkeen rakenne on:

säädöksen antaja + direktiivi + vuosi/0000/yhteisön lyhenne, + annettu + päivämäärä, + siitä ja siitä²⁴

Direktiivien nimikkeen muotoa muutettiin vuoden 1992 alusta siten, että direktiivin numero sisältyy itse nimikkeeseen.

Esimerkkejä:

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/78/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 1998, vakuutusyhtymäryhmään kuuluvien vakuutusyhtymien lisävalvonnasta;

komission direktiivi 1999/23/EY, annettu 9 päivänä huhtikuuta 1999, kaksi- ja

²⁴ Huom. ”N:o” ei sisälly direktiivin nimikkeeseen, koska vuosiluku tulee ensin ja numero

kolmipyöräisten moottoriajoneuvojen luvattoman käytön estävästä suojalaitteesta annetun neuvoston direktiivin 93/33/ETY mukauttamisesta tekniikan kehitykseen.

c) Päätökset

Päätösten nimikkeet eroavat direktiivien nimikkeistä siinä, että päätöksen numero ei sisälly itse nimikkeeseen. Sen lisäksi päätökset ”tehdään”, kun taas direktiivit ”annetaan”.

Esimerkki:

komission päätös, tehty 31 päivänä tammikuuta 2000, Amerikan yhdysvalloista peräisin olevia televisiokamerajärjestelmiä koskevan polkumyynnin vastaisen menettelyn päättämisestä (2000/73/EY).

d) Muut säädökset

Yhteisöjen ei-sitovien säädösten ja unionin hallitustenvälisen yhteistyön alojen säädösinstrumenttien nimikkeet muodostetaan soveltuvin osin samoja periaatteita noudattaen kuin päätösten nimikkeet, mutta säädösinstrumentista riippuen ne ”annetaan” tai ”hyväksytään” tai yksinkertaisesti todetaan niiden olevan ”siltä ja siltä päivältä”.

Esimerkkejä:

komission suositus, annettu 3 päivänä maaliskuuta 1999, yhteensovitetusta yhteisön valvontaohjelmasta vuodelle 1999 viljakasvien sekä tiettyjen kasvipäristen tuotteiden, hedelmät ja vihannekset mukaan luettuina, torjunta-ainejäämien enimmäismäärien noudattamisen varmistamiseksi

(1999/333/EY);

neuvoston yhteinen kanta 13 päivältä huhtikuuta 2000, ydinsulkusopimuksen osapuolten vuoden 2000 tarkistuskonferenssista (2000/297/YUTP);

neuvoston puitepäätös, tehty 15 päivänä maaliskuuta 2001, uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (2001/220/YOS).

Viittaaminen nimikkeisiin

Viitattaessa kansallisissa säädöksissä ja hallituksen esityksissä Euroopan yhteisöjen säädöksiin nimikkeitä lyhennetään. Sädöksen antamispäivämäärä jätetään yleensä pois. Yleensä ei ole tarpeen mainita, että kyseessä on nimenomaan Euroopan yhteisöjen komission tai Euroopan unionin neuvoston antama säädös, vaan useimmiten pelkkä ”neuvosto” tai ”komissio” riittää. Yhteispäätösmenettelyssä syntyneiden säädösten nimikkeissä käytetään ilmaisua ”Euroopan parlamentin ja neuvoston...”.

Yleensä säädöksiin viitataan tekniikalla ”siitä ja siitä annettu säädös”. Siinä tapauksessa *sädöksen numero kirjoitetaan nimikkeen jälkeen* riippumatta siitä, mistä säädöksestä on kyse. Sädöksen numero mainitaan viitattaessa myös sellaisiin säädöksiin, joiden nimikkeeseen numero ei sisälly.

Esimerkkejä:

raakatupakka-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2075/92;

yhteisön rautateiden kehittämisestä annettu neuvoston direktiivi 91/440/ETY;²⁵

Amerikan yhdysvalloista peräisin olevia televisiokamerajärjestelmiä koskevan polkumyynnin vastaisen menettelyn päättämisestä tehty komission päätös 2000/73/EY.

²⁵ Direktiivin numeroa ei laiteta sulkeisiin, olipa direktiivi vanhan tai uuden mallin mukainen.

Kutsumanimike

Kutsumanimikettä voidaan käyttää sekä hallituksen esityksen perusteluissa että säädöstekstissä. Kutsumanimikkeen käyttäminen on suositeltavaa, kun säädöksen nimike on pitkä ja säädökseen viitataan useita kertoja. Edellytyksenä on, että nimike kirjoitetaan edellä esitetyllä tavalla, kun se mainitaan ensimmäisen kerran, ja samalla mainitaan, mitä kutsumanimikettä tullaan käyttämään:

Esimerkkejä:

sijoituspalveluista arvopaperimarkkinoilla annettu neuvoston direktiivi 93/22/ETY, jäljempänä sijoituspalveludirektiivi, ...

yleisestä tuoteturvallisuudesta annettu neuvoston direktiivi 92/59/ETY, jäljempänä tuoteturvallisuusdirektiivi, ...

Viittaaminen pelkästään säädöksen numeroon

Pääsääntö on, että yhteisön säädöksiin ei tulisi viitata pelkästään numerolla, varsinkaan juoksevassa tekstissä. Joskus, esimerkiksi taulukoissa ja alaviitteissä, pelkästään numeron mainitseminen voi kuitenkin olla perusteltua.

Esimerkkejä:

neuvoston direktiivi 70/409/ETY;
komission asetus (EY) N:o 382/94.

4.4 Artiklakohtaiset viittaukset

Johdanto

Viitattaessa yhteisön säädösten eri osiin on oltava tarkkana, koska viittaustavat eri kielissä vaihtelevat. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että artiklan osia kutsutaan *kohdiksi* tai *alakohdiksi* (ei kappaleiksi²⁶). Kohta voi olla numeroitu tai numeroimaton.

²⁶ Ruotsiksi kuitenkin ”stycke”.

Esimerkkejä säädöksen rakenteesta

1 artikla

1 artiklan 1 kohta

1. Tämän direktiivin säännösten tarkoituksena on varmistaa, että markkinoille saatettavat tuotteet ovat turvallisia.

1 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta

2. Tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan, jos yhteisön lainsäädännössä ei ole kyseisten tuotteiden turvallisuutta koskevia erityissäännöksiä.

1 artiklan 2 kohdan toinen alakohta

Erityisesti silloin, kun yhteisön lainsäädännön erityissäännökset sisältävät niiden tarkoittamia tuotteita koskevia turvallisuusmääräyksiä, tämän direktiivin 2-4 artiklan säännöksiä ei missään olosuhteissa sovelleta kyseisiin tuotteisiin.

1 artiklan 2 kohdan kolmas alakohta

Jos yhteisön lainsäädännön erityissäännöksissä on ainoastaan tiettyjä kyseisten tuotteiden turvallisuuteen tai niiden aiheuttamaan vaaraan liittyviä seikkoja koskevia säännöksiä, kyseisiä säännöksiä sovelletaan tällaisiin tuotteiden turvallisuutta tai niiden aiheuttamaa vaaraa koskeviin seikkoihin.

2 artikla

2 artiklan ensimmäinen kohta

Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ennen 1 päivää tammikuuta 1992. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

2 artiklan toinen kohta

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niitä virallisesti julkaistaessa niihin on liitettävä viittaus tähän direktiiviin. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

6 artikla

*6 artiklan
johdantokappale*

Komissio seuraa zoonoositilanteen kehitystä yhteisössä erityisesti 5 ja 8 artiklan mukaisesti kerättyjen tietojen perusteella, ja:

*6 artiklan
a alakohta*

- a) toteuttaa erityistutkimuksia erityisesti zoonosien aiheuttajien, taudinmäärittämismenetelmien ja valvontatoimenpiteiden aiheuttamien vaarojen arvioimiseksi, yhteistyössä toimivaltaisten kansallisten laboratorioden, 13 artiklassa tarkoitettujen yhteisön vertailulaboratorioiden ja päätöksellä 81/651/ETY perustetun eläinlääkintäalan tiedekomitean kanssa;

*6 artiklan
b alakohta*

- b) määrittää 16 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen näytteiden keräys- ja tutkimusmenetelmät 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa hyväksytyissä kansallisissa laboratorioissa, ja salmonellan kohdalla tämä on tehtävä ennen 17 artiklassa vahvistettua määräpäivää;

*6 artiklan
c alakohta*

- c) määrittelee zoonosien torjuntaa koskevien toimenpiteiden suuntaviivat.

Viittaukset artiklan osiin

Viitattaessa artiklan **numeroituun kohtaan** käytetään sen numeroa tai kirjainta:

- 7 artiklan 2 kohta
- 7 artiklan a kohta
- 7 artiklan 2 kohdan a alakohta

Viitattaessa **numeroimattomaan kohtaan** ei käytetä numeroa vaan kirjaimia:²⁷

- 7 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu

Luetelmaviivalla (”ranskalaisella viivalla”) alkava artiklan osa on suomeksi **luetelmakohta** (ruotsiksi ”strecksats”, englanniksi ”indent”, ja ranskaksi ”tiret”), ja siihen viitataan kirjaimin ilmaistuna järjestyslukuna.

Esimerkkejä:

suomi / ranska

7 artiklan 2 kohta
article 7, paragraphe 2

7 artiklan 2 ja 3 kohta
article 7, paragraphes 2 et 3

7 artiklan 2 kohta ja 8 artikla
article 7, paragraphe 2 et article 8

2–6 artikla
articles 2 à 6

169, 171 ja 173 artikla
articles 169, 171 et 173

ruotsi / englanti

artikel 7.2
Article 7 (2)

artikel 7.2 och 7.3
Article 7 (2) and (3)

artiklarna 7.2 och 8 *tai*:
artikel 7.2 och artikel 8
Articles 7 (2) and 8 *tai*:
Article 7 (2) and Article 8

artiklarna 2–6
Articles 2 to 6

artiklarna 169, 171 och 173
Articles 169, 171 and 173

²⁷ Tässä on siis ero verrattuna kansallisiin säädöksiin, joissa käytetään numeroa viitattaessa numeroimattomaan momenttiin: esimerkiksi 7 §:n 2 momentti.

2 artiklan a kohta article 2, sous a)	artikel 2 punkt a ²⁸ Article 2 (a)
2 a artikla (<i>tarkoittaa 2 ja 3 artiklan väliin lisättyä uutta artiklaa</i>) article 2 bis	artikel 2a Article 2a
7 artiklan 1 kohdan b alakohta article 7, paragraphe 1, point b)	artikel 7.1 b Article 7 (1) (b)
7 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta article 7, paragraphe 1, troisième alinéa	artikel 7.1 tredje stycket third subparagraph of Article 7 (1)
7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan toinen virke ²⁹ article 7, paragraphe 1, troisième alinéa, troisième phrase	artikel 7.1 tredje stycket andra meningen second sentence of the third subparagraph of Article 7 (1)

Käytä johdonmukaista viittaustapaa.

Monimutkaisissa tapauksissa tärkeintä on viittauksen selkeys ja ymmärrettävyys – ei muotovaatimus.

4.5 Viittaaminen Euroopan yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytäntöön

Viittauksista Euroopan yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytäntöön tulisi käydä ilmi ratkaisun antanut tuomioistuin, asian numero, osapuolet ja julkaisutiedot. Tuomioistuinten ratkaisut julkaistaan kaikilla virallisilla kielillä painetussa muodossa *oikeustapauskokoelmassa* noin vuoden kuluessa ratkaisun antamisesta.

²⁸ Selvyyden vuoksi sana ”punkt” kirjoitetaan ulos, jotta ei tulisi sekaannusta seuraavan esimerkin kanssa.

²⁹ Viittaus virkkeeseen on mahdollinen.

- Oikeustapauskokoelmaa on julkaistu suomen kielellä tammikuusta 1995 lähtien ja siitä alkaen annettuihin ratkaisuihin olisi viitattava niiden suomalaisilla julkaisutiedoilla (esim. Kok. 1995, s. I102) ja ruotsinkielisessä tekstissä vastaavasti ruotsinkieliseen oikeustapauskokoelmaan.
- Ennen vuotta 1995 annettujen tuomioiden osalta voidaan viitata suomenkieliseen erityispainokseen (Kok. Ep. ja niteen numero), joka sisältää tärkeimmät vanhat ratkaisut, taikka englannin- tai ranskankieliseen oikeustapauskokoelmaan (ECR tai Rec.).

Jos viitattua ratkaisua *ei ole vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa*, on viittauksessa mainittava ratkaisun antopäivä (esim. ”tuomio 15.5.2000, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa”).

Viittaukset tulisi kirjoittaa seuraavia esimerkkejä soveltuvin osin noudattaen.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

asia 24/68, komissio v. Italia, Kok. Ep. I, s. 193

Euroopan yhteisö muodostaa uuden kansainvälisen oikeuden oikeusjärjestyksen (asia 26/62, Van Gend en Loos, Rec. 1963, s. 1), jonka hyväksi jäsenvaltiot ovat rajoittaneet suvereenia oikeuksiaan.

Asiassa 26/62, Van Gend en Loos, (Rec. 1963, s. 1) vahvistettiin yhteisön perustamissopimuksen määräysten välittömiä oikeusvaikutuksia koskevat edellytykset.

Italian maatalouteen liittyviä kysymyksiä on käsitelty ainakin asiassa 7/61, komissio v. Italia, (porsaiden tuonti) sekä asiassa 39/72, komissio v. Italia (lehmien teurastuspalkkiot).

Tuomioistuin on eräässä ratkaisussaan analysoinut yhteisön ulkotoimivaltaa (asia 45/86, komissio v. neuvosto (GSP-järjestelmä)).

Tuomioistuimen lausunnosta 1/76 (sisävesien alukset) käy ilmi...

asia C-127/95, Norbrook Laboratories, Kok. 1998, s. I-1531

asia C-285/98, Kreil, tuomio annettu 11.1.2000, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa

Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

Komission toimivalta yrityskeskittymäasioissa oli esillä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisemassa asiassa T-22/97 (Kesko v. komissio, tuomio annettu 15.12.1999, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi eräin edellytyksin ratkaista asioita myös yhden tuomarin kokoonpanossa. Ensimmäinen tällainen tapaus oli asia T-180/98, Cotrim v. CEDEFOP, jossa tuomio annettiin 28.10.1999 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

Yhteisöjen tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa tutkia kannetta Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien kumoamiseksi (ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asia T-584/93, Roujansky v. neuvosto, ECR 1994, s. II-585).

Tavallisesti viittaukset liittyvät yhteisön säädöksen tulkintaa koskeviin *tuomioihin*. Tuomioistuimen ratkaisu voi myös olla asiassa annettu *määräys* tai EY:n perustamis-sopimuksen 300 artiklan nojalla annettu *lausunto* suunnitellun ulkosopimuksen yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa.

Asian numero. Vuodesta 1989, jolloin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perustettiin, asianumeron alkuun on lisätty tuomioistuimet erotteleva tunnus. Tunnus ”C” tarkoittaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa (ransk. ”cour”) käsiteltävää juttua (esimerkiksi asia C-87/90). Vastaavasti merkintä ”T” tarkoittaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa (ransk. ”tribunal”) käsiteltävää juttua (esimerkiksi asia T-1/92). Jutut voidaan myös yhdistää käsittelyä ja tuomion antamista varten, jolloin puhutaan ”yhdistetyistä asioista”.

Lausunnon numero. Jos kyse on tuomioistuimen antamasta lausunnosta, asiakirjaan ei viitata asiana vaan lausuntona. Lausunnot on numeroitu itsenäisesti kunkin kalenterivuoden alusta (esimerkiksi lausunto 1/91, Euroopan talousalue, Rec. 1991, s. I-6079).

Kantaja ja vastaaja. Kantajan tai vastaajan nimeä ei hallituksen esityksissä kursivoida. Toimielinten nimet kirjoitetaan aina pienellä (asia 22/70, komissio v. neuvosto, Rec. 1971, s. 263).

www.curia.eu.int

4.6 Viittaaminen EY-säädöksiin säädösten julkaisemisen yhteydessä

Direktiivien loppusäännöksiin sisältyy artikla, jossa jäsenvaltiot veloitetaan viittaamaan kansallisen täytäntöönpanosäädöksen julkaisemisen yhteydessä säädöksen perustana olevaan direktiiviin. Viittaamisesta EY-säädöksiin kansallisten säädösten julkaisemisen yhteydessä säädetään Suomen säädöskokoelmasta annetun valtioneuvoston asetuksen (258/2000, jäljempänä säädöskokoelma-asetus) 2 §:ssä, ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmista annetun valtioneuvoston asetuksen (259/2000) 4 §:ssä sekä EY-säädöksiin viittaavien tietojen merkintätavoista annetussa oikeusministeriön asetuksessa (260/2000).³⁰

Säädöskokoelma-asetuksen 2 § kuuluu seuraavasti:

Kun säädös sisältää säännöksiä Euroopan yhteisöjen direktiivin täytäntöönpanosta, tehdään säädöskokoelman vihkoon asianomaisen säädöksen kohdalla kyseiseen direktiiviin viittaava merkintä.

Annettaessa Euroopan yhteisöjen asetuksissa tai päätöksissä edellytetyjä tarkempia säännöksiä näiden säädösten täytäntöönpanosta voidaan säädöskokoelman vihkoon tehdä kyseiseen yhteisön säädökseen viittaava merkintä.

Säädöskokoelman vihkoon tehdään 1 ja 2 momentissa tarkoitetut viittausmerkinnät myös säädöskokoelmassa julkaistavan viranomaisen määräyksen kohdalla.

Ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmista annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:ssä on säädöskokoelma-asetuksen 2 §:n 1 ja 2

³⁰ Ks. myös Valtioneuvoston esittelijän opas, jakso 10.6.

momenttia vastaavat säännökset niiden viranomaisten määräysten osalta, joita ei julkaista säädöskokoelmassa. Viittausten yksityiskohtaisista merkintätavoista säädetään oikeusministeriön asetuksessa (liite 1–2).

Viittaus on *pakollinen*, kun on kyse *direktiivin* täytäntöönpanosta.

Jos annetaan tarkempia säännöksiä tai määräyksiä EY:n *asetusten* tai *päätösten* täytäntöönpanosta tai jos täydennetään niihin liittyviä säännöksiä tai määräyksiä, viittaaminen EY-säädökseen on vapaaehtoista. Viittauksen tarkoituksena on informoida soveltajia kotimaisen säädöksen ja ko. EY-säädöksen välisestä kytkennästä.

Säädöskokoelmassa viittaus tehdään pääsääntöisesti säädöskokoelma-asetuksen 1 §:ssä tarkoitettujen viittausten alle. Lakien yhteydessä tällaisia viittauksia ovat esimerkiksi asiaa koskevan hallituksen esityksen numero ja valiokuntamietinnön numero. Viittaus tehdään edellä mainitulla tavalla säädöksen etusivulle silloin, kun kyseessä on puhdas direktiivin täytäntöönpanosäädös. Jos kansallisessa säädöksessä on ainoastaan yksittäisiä viittauksia EY-säädöksiin tai jos siinä annetaan tiettyjä EY-säädöksiä täydentäviä säännöksiä tai määräyksiä, viittaus voidaan tehdä sillä säädöksen sivulla, jolla EY-säädös mainitaan.

Liitteessä 1 on oikeusministeriön asetus EY-säädöksiin viittaavien tietojen merkintätavoista (260/2000). Liitteessä 2 on asetus ruotsinkielisenä.

Viittauksessa on oltava säädöksen tyyppin ja numeron lisäksi myös Euroopan unionin virallisen lehden³¹ numero ja muut säädöksen julkaisutiedot. Nämä tiedot helpottavat säädöksen löytämistä. Lyhenteen EYVL/EUVL on katsottava tarkoittavan Euroopan yhteisöjen/unionin virallista lehteä yleensä eikä ainoastaan sen suomenkielistä laitosta. Lyhenteen jälkeen mainitaan, mistä lehden sarjasta on kyse:

³¹ Nizzan sopimuksen tultua voimaan lehden nimi muuttui Euroopan unionin viralliseksi lehdeksi (EUVL). Sitä ennen nimi oli Euroopan yhteisöjen virallinen lehti (EYVL).

L-sarjassa julkaistaan lainsäädäntö (ranskaksi législation, englanniksi Legislation) ja C-sarjassa tiedonannot ja ilmoitukset (ranskaksi communications et informations, englanniksi Information and Notices). Jako L- ja C-sarjaan toteutettiin vuonna 1968.

5 Kielikysymykset

5.1 Monikielinen yhteisö

EY:n perustamissopimus tehtiin alunperin hollannin, italian, ranskan ja saksan kielillä. Kaikki kieliversiot ovat yhtä todistusvoimaiset (EY:n perustamissopimuksen 314 artikla). Uusien valtioiden liittymisen yhteydessä perustamissopimusta ei tältä osin ole muutettu, vaan uusien jäsenvaltioiden kielten asema säännellään liittymissopimuksissa.

EY:n perustamissopimuksen 290 artiklan mukaan neuvosto vahvistaa yksimielisesti yhteisön toimielimissä käytettäviä kieliä koskevan sääntelyn, tämän kuitenkin rajoittamatta tuomioistuimen perussäännön määräysten soveltamista. Artiklan nojalla neuvosto antoi vuonna 1958 asetuksen N:o 1 Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevista järjestelyistä. Tarkempia määräyksiä sisältyy toimielinten työjärjestyksiin.

Suomen liittymisen jälkeen suomen ja ruotsin kieli ovat virallisia kieliä, ja suomen- ja ruotsinkieliset säädöstekstit ovat todistusvoimaisia (autenttisia). Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että yhteisön säännösten tulkinnassa on otettava huomioon yhteisön oikeuden monikielisyys: yhteisön oikeus on kirjoitettu kaikkien jäsenvaltioiden virallisilla kielillä ja kaikki kielet ovat yhtä todistusvoimaisia. Tulkintatilanteessa on toisin sanoen verrattava eri kieliversioita toisiinsa. Yksikään kieliversio ei siten ole alkuperäinen ja muut käännöksiä. Jos eri kieliversiot jossakin tapauksessa näyttäisivät johtavan eri tuloksiin, tuomioistuin joutuu punnitsemaan eri näkökohtia ja periaatteita. Painava tulkintaohje on lainsäätäjän tarkoitus, mutta myös esimerkiksi yksityisen oikeusturvasta huolehtiminen saattaa vaikuttaa ratkaisuun.

5.2 Säästöjen kielivirheiden korjaaminen

Yhteisön säästöjen valmisteluun osallistuvien virkamiesten tehtävänä on huolehtia säästöjen suomenkielisten ja joissakin tapauksissa myös ruotsinkielisten versioiden kieliasun tarkistamisesta ennen säästöjen lopullista hyväksymistä.

EU-asiakirjojen käännösten tarkastaminen voidaan jakaa ajallisesti kolmeen vaiheeseen: toimet ennen työryhmäkäsittelyä, toimet työryhmäkäsittelyn aikana ja toimet työryhmäkäsittelyn jälkeen.

Neuvoston sihteeristö on kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomi on lähettänyt paljon kielikorjauksia asiakirjoihin vasta, kun asiat ovat Coreperin I-kohtalistoilla. Tehokkain tapa vaikuttaa säästöjen kieliasuun on tehdä kielikorjaukset työryhmävaiheessa tai viimeistään, kun komission tai neuvoston ehdotus saadaan.

Työryhmävaiheessa kielikorjaukset tekee neuvoston käännösyksikkö. Coreper- ja neuvostovaiheessa neuvoston juristi-lingvistikot tekevät korjaukset.

Jos jo julkaistussa säädöksessä havaitaan virhe (yhdessä tai useammassa kielitoisinnossa), asiasta voi tehdä oikaisupyynnön ao. säädöksen antaneelle toimielimelle (komissiolle, jos on kyse komission säädöksestä, tai neuvostolle, jos on kyse neuvoston tai yhteispäätösmenettelyssä annetusta säädöksestä).

Kielikorjausten tekemisestä on erillinen ohje.³²

³² Ks. valtioneuvoston kanslian ohjeet kielikorjauksista www.senaattori.vn.fi.

5.3 Vaikutukset kansalliseen lakikieleen ja terminologiaan

Yhteisön säädöksissä käytetty kieli poikkeaa osittain siitä, mihin Suomessa on totuttu. Lähtökohtana on kuitenkin, että Suomessa käytettyä lakikieltä ei muuteta EU-jäsenyyden vuoksi ja että Suomen (kansallinen) lakikieli voi kehittyä yhteisön säädöksissä käytetystä kielestä riippumatta.

Terminologian osalta pääsääntö on, että kansallisessa lainsäädännössä tulisi pyrkiä käyttämään samoja termejä kuin yhteisöjen säädöksissä. Vakiintuneen kansallisen terminologian poiketessa yhteisön säädöksessä käytetystä terminologiasta joudutaan harkitsemaan, onko mahdollista säilyttää kansallinen terminologia vai onko parempi muuttaa sitä. Sinänsä yhteisön säädökset eivät pakota termimuutokseen, jos yhteisön säädös voidaan asianmukaisesti panna täytäntöön ilman terminologisia muutoksia.

Erityisiä vaikeuksia saattaa syntyä tilanteessa, kun täytäntöön pantava direktiivi on sanamuodoltaan epäselvä. Jos epäselvyys ei ole syntynyt käännösvaiheessa, vaan on lähinnä poliittisen kompromissin tulos, on tarkoin harkittava, miten direktiivi pannaan täytäntöön. Tällöin on huolehdittava siitä, että kansallinen sääntely on kielellisesti selkeä. Toisaalta direktiivi on kuitenkin pantava täytäntöön oikealla tavalla ja tehokkaasti. Pyrittäessä selkeään lakikieleen saattaa siten olla ongelmana, että direktiivin tekstiä joudutaan selittämään tai täsmentämään. Tällöin on huolehdittava esimerkiksi siitä, ettei kansallisessa lainsäädännössä luoda direktiivin säännöksiä pidemmälle meneviä rajoituksia tai kieltoja, koska tällaiset säännökset saattavat muodostaa jonkin yhteisön oikeuden mukaisen vapauden esteen. On myös muistettava, että yhteisön asetukset ovat sellaisinaan voimassa jäsenvaltioissa ja että niitä ei sen vuoksi saa selittää tai tulkita kansallisessa lainsäädännössä, vaan ainoastaan täydentää.

6 Ilmoitukset (notifioinnit)

6.1 Direktiivien täytäntöönpanoilmoitukset

Direktiiveissä säädetään yleensä, että kansalliset täytäntöönpanosäännökset on ilmoitettava (notifioitava) komissiolle. Täytäntöönpanoilmoitus on aina tehtävä määräajassa – siinäkin tapauksessa, että täytäntöönpano on vielä joltain osin kesken. Puuttuva ilmoitus voi johtaa EY:n perustamissopimuksen 226 artiklan mukaiseen valvontamenettelyyn.

Direktiivien täytäntöönpanoilmoitukset laaditaan asianomaisessa ministeriössä. Ministeriön tulee merkitä täytäntöönpanoilmoituksiin myös Ahvenanmaan maakuntahallituksen ministeriölle toimittamat Ahvenanmaata koskevat tiedot. Ministeriöstä allekirjoitettu ilmoitus lähetetään saatekirjeellä ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston EU-tuomioistuinasiat-yksikköön. Ilmoituksen tekemisestä on annettu erillinen ohje (ks. liite 3). Ohje ja täytäntöönpanoilmoituslomake on saatavissa myös em. yksiköstä ja valtioneuvoston tietohakemistosta (Senaattori).³³ Täytäntöönpanoilmoituslomakkeen voi myös täyttää EUTORI:ssa.

Täytäntöönpanoilmoitusten tiedot kirjataan EUTORI-järjestelmään³⁴ EU-tuomioistuinasiat-yksikössä. Direktiivejä koskevat tiedot kirjataan ja päivitetään EUTORIin jo säädösvalmistelun alusta alkaen. Säädöksen julkaisemisen yhteydessä järjestelmään merkitään myös direktiivin täytäntöönpanon määräpäivä.

Ilmoitettavan direktiivin täytäntöönpanoilmoituksen viitetietojen lisäksi EUTORIin merkitään tiedot siitä kansallisesta lainsäädännöstä, jolla kyseessä oleva direktiivi

³³ Ks. www.senaattori.vn.fi.

³⁴ EUTORI on korvannut mm. aiemmin käytössä olleen Eurodoc-tiedonhallintajärjestelmän.

pannaan Suomessa täytäntöön. Lisäksi järjestelmästä löytyy tieto siitä, milloin Suomen pysyvä edustusto Euroopan unionissa Brysselissä on välittänyt ilmoituksen komissiolle.

Komissiolle on voitava osoittaa, että täytäntöönpano on tapahtunut täydellisesti. Tämä on syytä ottaa huomioon jo kansallista säädöstä valmisteltaessa siten, että yksityiskohtaisissa perusteluissa (lakien osalta) tai muistiossa (muiden säädösten osalta) *artiklakohtaisesti* selostetaan, miten direktiivi pannaan täytäntöön tai on pantu täytäntöön.

Velvollisuus toimittaa ns. vastaavuustaulukko täytäntöönpanoilmoitusten yhteydessä komissiolle tulee yleistymään.

6.2 Yhteisön elinten kuuleminen

Sekä perussopimukset että useat direktiivit sisältävät jäsenvaltioille asetettuja velvollisuuksia kuulla komissiota tai muita yhteisön elimiä ennen kuin ne antavat säännöksiä tai määräyksiä. Eräissä tapauksissa vaaditaan komission hyväksymistä ennen kuin jäsenvaltio voi ryhtyä toimeen (esimerkiksi valtion tukea koskevat EY:n perustamisopimuksen 87 ja 88 artikla).

EY:n perustamisopimuksen 95 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiolla on tietyillä perusteilla oikeus ylläpitää tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja ja rajoituksia, vaikka komissio tai neuvosto on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen. Siinä tapauksessa jäsenvaltion on annettava kansalliset säännökset ja määräykset sekä perusteet niiden voimassa pitämiseksi tiedoksi komissiolle.

Eräissä tapauksissa vaaditaan komission etukäteishyväksyntä ennen kuin säädökset voidaan saattaa voimaan. Tämä koskee esimerkiksi valtiontukiin liittyviä säädöshankkeita. EY:n valtiontukisääntöjä koskevat yleiset puitteet määrittellään perustamissopimuksen 87–89 artiklassa. Valtiontuet (tarkoittaa laajasti julkisia tukia; määrittely 87 artikla) ovat EU:ssa lähtökohtaisesti kiellettyjä, ja toimivalta arvioida niiden soveltuvuus kuuluu komissiolle (88 artikla). Pääsääntönä on, että jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle ennakkoon valtiontukea koskevista säädöshankkeista. Ennen komission hyväksyntää säädöksiä ei saa panna täytäntöön. Valtiontukien ilmoitusmenettelyä koordinoi kauppa- ja teollisuusministeriö/markkinaosasto; lisätietoa osoitteessa www.ktm.fi/valtiontuki.

Eräissä tapauksissa komissiota tai esimerkiksi Euroopan keskuspankkia on kuultava ennen kansallisten säädösten antamista.

6.3 Teknisiä määräyksiä koskeva ilmoitusmenettely

Ilmoitusmenettelyä koskeva yhteisön direktiivi

Teknisten määräysten ilmoitusmenettely perustuu teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 98/34/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/48/EY.

Jäsenvaltiolla on direktiivin mukaan velvollisuus ilmoittaa teknisiä määräyksiä sisältävistä tuotteista ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevista uusista kansallisista lainsäädäntöluonnoksista etukäteen komissiolle, joka puolestaan ilmoittaa niistä viipymättä muille jäsenvaltioille. Muilla jäsenvaltioilla ja komissiolla on tämän jälkeen mahdollisuus esittää huomionsa luonnoksen sisällöstä. Tietojenvaihtomenettelyn tarkoituksena on estää kaupan teknisten esteiden syntyminen etukäteen.

Ilmoitusmenettelyä sovelletaan EU:n jäsenvaltioiden lisäksi nk. yksinkertaistetussa muodossa myös Euroopan talousalueen maihin Norjaan, Islantiin ja Liechtensteiniin sekä Turkkiin.

Direktiivi muutoksineen on Suomessa saatettu voimaan teknisiä määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetulla valtioneuvoston päätöksellä (802/1999). Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa direktiivin täytäntöönpanosta Suomessa.

Ilmoittaminen

Ilmoitusvelvollisuus koskee teollisuus- ja maataloustuotteita sekä tietoyhteiskunnan palveluja koskevia harmonisoimattomia kansallisia säädöksiä tai viranomaismääräyksiä. Ilmoitusvelvollisuus koskee EY:n sekundaarilainsäädännön täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä vain siltä osin kuin niissä asetetaan kansallisia lisävaatimuksia (tämä tulee kyseeseen niin sanotun vähimmäisharmonisoinnin yhteydessä).

Ilmoitusvelvollisuus koskee myös verotuksellisiin toimenpiteisiin liittyviä tuotevaatimuksia sekä tuotteen käyttöön tai hävittämiseen kohdistuvia vaatimuksia, jos niillä on vaikutusta tuotteen ominaisuuksiin.

Ilmoitus koostuu ilmoituslomakkeesta ja määräysluonnoksen tekstistä sekä mahdollisesta perustekstistä, jonka tunteminen on ehdotuksen kannalta tarpeellista. Ilmoitus tulee toimittaa kauppa- ja teollisuusministeriöön (maaraykset.tekniset@ktm.fi), joka toimittaa sen komissioon. Kun komissio on vastaanottanut ilmoituksen, se ilmoittaa kolmen kuukauden määräajasta, jonka aikana määräystä ei saa saattaa voimaan.

Jäsenvaltioiden ilmoitukset ja määräystekstit käännetään kaikille EU:n virallisille kielille ja ne jaetaan sähköpostilla jäsenmaiden yhteyspisteisiin (Suomessa kauppa- ja teollisuusministeriö), josta ne edelleen jaetaan asianomaisille viranomaisille ja elinkeinoelämän järjestöille. Muiden jäsenvaltioiden määräystekstit ovat saatavissa kauppa- ja teollisuusministeriöstä.

Huomioiden esittäminen muiden jäsenvaltioiden määräysehdotuksiin ja velvoittavat määräajat

Kolmen kuukauden määräaikana muilla jäsenvaltioilla ja komissiolla on mahdollisuus esittää huomionsa määräysluonnoksesta antamalla tätä koskeva huomautus tai yksityiskohtainen lausunto.

Huomautuksella (synpunkt, comment, observation) jäsenvaltiot ja komissio voivat kiinnittää määräyksen antajan huomion tiettyihin seikkoihin. Valmistelevalle viranomaiselle on otettava huomautus mahdollisuuksien mukaan huomioon määräyksen valmistelussa. Huomautus ei pidennä kolmen kuukauden määräaikaa. Huomautukseen on kuitenkin annettava vastaus.

Yksityiskohtaisen lausunnon (detaljerat utlåtande, detailed opinion, avis circonstancié) jäsenvaltiot ja komissio voivat antaa silloin, kun ehdotus sisältää seikkoja, jotka voivat luoda esteitä tavaroiden tai palvelujen vapaalle liikkuvuudelle sisämarkkinoilla tai esteitä palvelujen tarjoajien sijoittautumisvapaudelle. Tällöin määräyksen voimaansaattamisaika pitenee tietoyhteiskunnan palveluja koskevien määräysten osalta neljään kuukauteen ja tuotteita koskevien määräysten osalta kuuteen kuukauteen. Yksityiskohtaiseen lausuntoon on myös vastattava, ja vastauksen tulee sisältää selvitys toimenpiteistä, jotka jäsenvaltio aikoo toteuttaa saamansa yksityiskohtaisen lausunnon johdosta. Selvitys on annettava ennen neljän tai kuuden kuukauden määräajan päättymistä. Vastaukset valmisteleekin määräyksen laatinnut viranomaiset yhteistyössä kauppaja- ja teollisuusministeriön kanssa.

Seuraukset ilmoitusvelvollisuuden tai määräaikaisten laiminlyönnistä

Ilmoitusvelvollisuus ja määräajat ovat velvoittavia, ja niiden noudattamatta jättäminen voi johtaa toimenpiteisiin EY:n perustamissopimuksen 226 artiklan nojalla. Ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen merkitystä korostaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-194/94, CIA Security International, 30.4.1996 antama tuomio. Tuomioistuimen toteama, että kansalliset tuomioistuimet eivät saa soveltaa sellaisia kansallisia määräyksiä, jotka on saatettu voimaan ilmoitusvelvollisuutta rikkoen.

Lopullinen teksti

Kun määräys on saatettu lopullisesti voimaan, tulee lopullinen teksti toimittaa viipymättä kauppaja- ja teollisuusministeriöön (maaraykset.tekniset@ktm.fi), joka toimittaa sen edelleen komissiolle. Silloin kun laki, asetus tai päätös on ilmoitettu menettelyn mukaan komissiolle, on määräyksessä tai sen julkaisemisen yhteydessä viitattava direktiiviin 98/34/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/48/EY.

Lisätietoja ilmoitusmenettelystä

Yksityiskohtaista tietoa ilmoitusmenettelystä löytyy osoitteesta www.ktm.fi/vapaa_liikkuvuus, kohdasta EU:n ilmoitusmenettely. Samasta osoitteesta löytyy tietoa myös WTO:n ilmoitusmenettelystä.

Euroopan komission yritystoiminnan pääosaston TRIS-sivut (www.europa.eu.int/comm/enterprise/tris/index_fi.htm) sisältävät tietoa EU-maiden kansallisista tuotteista ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevista teknisistä määräyksistä.

7 Lainvalmistelun organisaatio

7.1 Ministeriöiden toimialat – jaettu valmisteluvastuu EU-asioissa

Toimivallanjako lainsäädäntöasioissa

Ministeriöiden toimivalta lainsäädäntöasioissa määräytyy valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) ja valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) mukaan. Kansallisia kannanottoja EU:ssa päätettäviin asioihin valmistelee lähtökohtaisesti se ministeriö, jonka toimialaan asia sisällöltään kuuluu. Myös yhteisön lainsäädäntöön liittyvässä kansallisessa lainvalmistelussa toimivalta on saman periaatteen mukaisesti jaettu ministeriöiden välillä.

Valtioneuvoston kanslialla on laaja koordinoituvastuu sekä yleisvastuu EU-asioissa. Valtioneuvostosta annetun lain 9 §:n mukaan valtioneuvoston kanslia yhteensovittaa Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelun ja käsittelyn, jollei valtioneuvoston asetuksella jonkin asiaryhmän osalta toisin säädetä. Valtioneuvoston ohjesäännön 12 §:n 2 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvat Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelun ja käsittelyn yhteensovittaminen sekä Euroopan unionin kehittämisen kannalta keskeiset horisontaaliset ja institutionaaliset asiat.

Ulkoasiainministeriön toimivaltaan kuuluu valtioneuvoston ohjesäännön 13 §:n 7 kohdan mukaan Suomen edustaminen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimissa ja Suomea Euroopan unionin jäsenenä koskevissa valvontamenettelyissä.

Oikeusministeriön toimialaan kuuluu valtioneuvoston ohjesäännön 14 §:n 2 kohdan mukaan valtioneuvoston lainvalmistelun kehittäminen ja EU-oikeudellinen neuvonta.

Toimivallanjako valtiosopimuksia koskevilla asioilla

Valtiosopimuksen ja muun kansainvälisoikeudellisen velvoitteen käsittelee valtioneuvostosta annetun lain 8 §:n mukaan se ministeriö, jonka toimialaan sopimus tai velvoite sisällöltään kuuluu. Ulkoasiainministeriö käsittelee lisäksi merkittäviä ulko- ja turvallisuuspoliittisia näkökohtia sisältävän valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen. Euroopan unionin perussopimusten muuttamista koskevat asiat ulkoasiainministeriö käsittelee yhdessä valtioneuvoston kanslian kanssa.

Ulkoasiainministeriö avustaa edellä tarkoitettujen eri ministeriöissä käsiteltävien kansainvälisten asioiden yhteensovittamisessa. Valtioneuvoston kanslia kuitenkin yhteensovittaa Euroopan unionin perussopimusten muuttamista koskevat asiat sekä Euroopan unionissa käsiteltäviä valtiosopimuksia ja muita kansainvälisiä velvoitteita koskevat asiat siten kuin valtioneuvostosta annetun lain 9 §:n 2 momentissa säädetään.

Ulkoasiainministeriö on antanut ohjeet EU-sopimusten valmistelusta ja voimaansaattamisesta. Ohjeet löytyvät valtioneuvoston tietohakemistosta (Senaattori).

EU-asioiden yhteensovittaminen ja yhteistyö eduskunnan kanssa

EU-asioiden valmisteluelimiä ovat EU-ministerivaliokunta, EU-asioiden komitea ja jaostot. EU-ministerivaliokunnasta säädetään valtioneuvoston ohjesäännön 26 §:ssä. Ohjeita yhteensovittamisesta ja valmistelusta on valtioneuvoston tietohakemistossa (Senaattori).

Oikeusministeriö on antanut ohjeen eduskunnan ja valtioneuvoston yhteistoiminnasta Euroopan unionin asioiden kansallisessa valmistelussa. Ohje löytyy valtioneuvoston tietohakemistosta (Senaattori).

Kuten edellä on mainittu, myös valtioneuvoston esittelijän oppaassa on EU-asioita koskevia ohjeita.

7.2 Oikeusministeriöltä pyydetty lausunto sekä laintarkastus

Tavallinen lausuntomenettely

Kun asianomainen ministeriö lähettää lakiehdotuksen (tai muun säädösehdotuksen) oikeusministeriölle lausunnolle, ehdotus toimitetaan oikeusministeriön sisällä harkinnan mukaan myös lainvalmisteluosaston Eurooppaoikeuden yksikölle, jos asia liittyy yhteisön sääntelyyn. Asian luonteesta riippuen Eurooppaoikeuden yksikkö laatii lausunnon yksin, laatii muistion tai esittää kommentteja lausunnon laatijalle.

Lausunnon pyytäminen suoraan Eurooppaoikeuden yksiköltä

Yhteisön lainsäädäntöön liittyvissä lainvalmisteluasioissa voidaan pyytää lausunto myös suoraan oikeusministeriön lainvalmisteluosaston eurooppaoikeuden yksiköltä, jos toivotaan kannanottoa erityisesti asiaan liittyviin yhteisöoikeudellisiin näkökohtiin. Lausunto voidaan pyytää valmiista säädösehdotuksista, mutta jo valmistelun varhaisessa vaiheessa voidaan pyytää neuvoja esimerkiksi asiaan liittyvistä periaatteellisista kysymyksistä, säädöshankkeen ja yhteisön oikeuden välisestä suhteesta taikka yhteisön säädösten täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä. Virallisten lausuntojen ja epävirallisempien kirjallisten kannanottojen lisäksi yksikkö antaa mahdollisuuksien mukaan neuvoja myös suullisesti.

Laintarkastus

Laintarkastus on eri asia kuin lausuntomenettely. Valtioneuvoston ohjesäännön 30 §:n mukaan laki- ja asetusehdotukset (eli nykyisin ehdotukset tasavallan presidentin, valtioneuvoston ja ministeriöiden asetuksiksi) on toimitettava oikeusministeriöön tarkastettaviksi, jollei asian kiireellisyydestä välttämättä muuta johdu. Tarkastettavaksi ei kuitenkaan tarvitse toimittaa asetusehdotusta, jos asia on yleiseltä merki-

tykseltään vähäinen. Kysymys on lopullisten säädösehdotusten tarkastamisesta. Tarkastuksen suorittaa lainvalmisteluosaston tarkastustoimisto. Tarkastukseen toimittamisesta on lisäohjeita Lainlaatijan oppaassa.

Laintarkastuksessa ei yleensä ole mahdollista tarkemmin tutkia kansallisten säädösten yhteisön oikeuden mukaisuutta. Tarpeen vaatiessa tarkastustoimisto voi kuitenkin esittää kysymyksiä tai huomautuksia taikka pyytää eurooppaoikeuden yksikön kannanottoa. Tarkastustoimisto voi myös kiinnittää oikeusministerin huomiota havaitsemiinsa puutteisiin.

EU-sopimusten kuten muiden kansainvälisten sopimusten valtiosopimusoikeudellinen ja -terminologinen tarkastus tehdään ulkoasiainministeriön oikeudellisella osastolla. Tämä koskee siis varsinaisen sopimustekstin tarkastusta. Sen sijaan voimaansaattamista koskevat hallituksen esitykset tarkastetaan normaaleina hallituksen esityksinä oikeusministeriön tarkastustoimistossa.

Lainvalmistelutyö on suunniteltava siten, että lausunnonantajille ja laintarkastukselle jää riittävästi aikaa. Lausuntomenettely ja tarkastus ovat osa säännönmukaista lainvalmistelua.

Esittelylupa

Toimivaltaiselta ministeriöltä on pyydettävä lupa esittelemiseen silloin, kun ministeriössä käsiteltävänä oleva asia kuuluu toisen ministeriön toimialaan (valtioneuvoston ohjesäännön 32 §).

7.3 Ahvenanmaan itsehallinnon huomioon ottaminen

Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvissa asioissa maakunta itse vastaa yhteisön oikeuden täytäntöönpanosta. Valtakunnan lainsäädäntö ei tule toissijaisesti voimaan maakunnassa, jos maakunta syystä tai toisesta on jättänyt yhteisön säädöksen panematta täytäntöön. Yhteisön oikeuden kannalta Suomen täytäntöönpano ei ole täydellinen, jos se on puutteellinen Ahvenanmaalla.

Rajanveto valtakunnan ja maakunnan lainsäädäntövallan välillä ei aina ole selvä. Epäselvissä tapauksissa ja muutenkin ministeriöiden tulisi oma-aloitteisesti olla yhteydessä maakuntahallitukseen yhteisön oikeuden täytäntöönpanoa koskevista asioista. Saattaa esimerkiksi olla aiheellista hyvissä ajoin yhdessä suunnitella täytäntöönpanon toteuttamiskeinoja ja muotoja. Jokaisessa ministeriössä on erikseen nimetty vastuuhenkilö Ahvenanmaata koskevia EU-asioita varten.

Oikeusministeriö on antanut erilliset ohjeet Ahvenanmaan asemasta lainvalmistelussa ja EU-asioissa.³⁵

Ahvenanmaan itsehallintolakia on muutettu 1.6.2004 voimaan tulevalla lailla (68/2004; HE 18/2002 vp). Sen mukaan itsehallintolakiin on sisällytetty Euroopan unionissa tehtyjen päätösten täytäntöönpanoa koskeva 59 b §, joka sisältyy Euroopan unionin asioita koskevaan 9 a lukuun. Pykälässä on säännökset maakunnan ja valtakunnan toimivallan jaosta silloin, kun yhteisön oikeus ja, yleisemmin, Euroopan unionissa tehdyt päätökset pannaan täytäntöön maakunnassa. Säännökset ovat uusia

³⁵ Ohjeet annettiin vuonna 1995 ja ne on uudistettu vuonna 2001. Ohjeet löytyvät valtioneuvoston tietohakemistosta (Senaattori) www.senaattori.vn.fi. Ks. myös Lainlaatijan opas, s.101–102.

itsehallintolaissa. Lakiin on kirjattu käytännössä voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan maakunnan ja valtakunnan välinen toimivallan jako säilyy myös yhteisön oikeuden täytäntöönpanossa. Pykälässä täsmennetään myös toimivallan jakoa sellaisissa tilanteissa, joissa toimivallan jakoa koskevaa pääsääntöä ei voida noudattaa. Pykälässä on lisäksi säännös maakunnan hallituksen oikeudesta olla yhteydessä komissioon Euroopan unionissa tehtyjen päätösten täytäntöönpanoa koskevissa asioissa.

8 Lainvalmistelussa tarvittavan EU-tiedon hankkiminen/lähteitä

8.1 Yhteisön lainsäädäntö ja muut säädösinstrumentit

Yhteisön lainsäädännön julkaisemisesta on määräys EY:n perustamissopimuksen 254 artiklassa. Sen mukaan asetukset ja direktiivit julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä (EUVL, ennen Nizzan sopimuksen voimaantuloa EYVL eli Euroopan yhteisöjen virallinen lehti). Lehti ilmestyy jatkuvasti ja muodostuu kolmesta sarjasta (L-, C- ja S-sarja).

Lainsäädäntösarja (L-sarja) käsittää kaikki ne säädöstekstit, joiden julkaiseminen on pakollista (perustamissopimusten muutokset, valtiosopimukset, asetukset, direktiivit). *Tiedonantoja ja ilmoituksia -sarjassa* (C-sarja) julkaistaan muun muassa komission lainsäädäntöehdotukset, Euroopan parlamentin istuntojen pöytäkirjat, talous- ja sosiaalikomitean ja alueiden komitean lausunnot, luettelo yhteisöjen tuomioistuimen uusista ratkaisuksista ja tilintarkastustuomioistuimen kertomukset. C-sarjan asiakirjat julkaistaan osittain vain sähköisessä muodossa (EUVL C E). *Täydennysosa -sarja* (S-sarja) sisältää julkisia hankintoja koskevat tarjouspyynnöt, ja se ilmestyy cd-rom-julkaisuna.

EUVL ilmestyy kaikilla yhteisöjen virallisilla kielillä eli vuoden 1995 alusta myös suomeksi ja ruotsiksi. Lehti on saatavilla myös mikrokortteina.

Vuosina 1952–1994 eli ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin annetut säädökset, jotka liittymishetkellä olivat voimassa, on julkaistu suomeksi ja ruotsiksi EYVL:n erityispainoksessa. Erityispainos käsittää 200 nidettä kronologisessa järjestyksessä aloittain.

Kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä luettelo yhteisön voimassa olevasta lainsäädännöstä (register över gemenskapens gällande lagstifning, Directory of

Community Legislation in Force, répertoire de la législation communautaire en vigueur) sisältää viitetietoja voimassa olevasta yhteisön säännöstöstä.³⁶ Niteessä I on aiheenmukainen luettelo ja niteessä II on sekä kronologinen että aakkosellinen hakemisto. Mahdollisiin muutoksiin tai lisäyksiin viitataan. Säädösteksteihin, jotka kuuluvat useampaan kuin yhteen alaan, viitataan useammassa kuin yhdessä kohdassa.

Yhteisön säädöksiä ei Suomessa julkaista kansallisissa virallisjulkaisuissa. Sen sijaan Suomessa ilmestyy kaksi suhteellisen kattavaa EU-lakikirjaa.³⁷ EU-sopimuksista jaetun toimivallan sopimukset ja jäsenvaltioiden väliset yleissopimukset julkaistaan Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa.

Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto on julkaissut suomen- ja ruotsinkieliset sopimuskokoelmat ("taskukirjakoossa"), jotka sisältävät perustamissopimukset, pöytäkirjoja, julistuksia ja muita asiakirjoja.

Yhteisön lainsäädännöstä saa tietoa myös Internetin välityksellä erilaisista tietokannoista. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston tuottama maksullinen säädös- ja oikeustapaustietokanta **CELEX** (Communitatis Europae Lex) on erittäin kattava yhteisön oikeuden kokoelma säädöksiä, valtiosopimuksia, valmisteluasiakirjoja ja tuomioistuimen ratkaisuja. CELEXiin sisältyvät siis muun muassa direktiivien, asetusten, päätösten ja tuomioistuimen ratkaisujen tekstit, KOM-dokumentit teksteineen vuodesta 1995 lähtien ja tietoja yhteisön oikeuden täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa. CELEX-tietokanta mahdollistaa monipuoliset hakutoiminnot.

EUR-Lex-portaalin kautta (www.europa.eu.int/eur-lex) ovat keskitetysti saatavilla kaikki CELEX- tai EUR-Lex-sivustossa tai Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen CURIA-sivustossa olevat oikeudelliset tekstit. Se tarjoaa myös linkit toimielinten välisiä menettelyjä koskevaan Euroopan komission tietokantaan (PreLex), Euroopan parlamentin lainsäädäntötietokantaan (OEIL) sekä muihin EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden lainsäädäntökantoihin.

³⁶ Saatavilla EUR-Lexistä www.europa.eu.int/eur-lex.

³⁷ Toinen lakikirja on Edita Oy:n ja toinen Lakimiesliiton Kustannuksen (Talentum)

EUR-Lexin kautta saatavilla ovat Euroopan unionin virallinen lehti, perussopimukset ja voimassaoleva lainsäädäntö. Samoin saatavilla on lainsäädäntöehdotuksia, konsolidoitua lainsäädäntöä, oikeustapauksia, parlamentin jäsenten kysymyksiä sekä muita yleisesti kiinnostavia asiakirjoja.

Kullakin unionin toimielimellä on myös omat kotisivunsa, josta on saatavilla tietoa kyseisen toimielimen toiminnasta.³⁸

Tietoja yhteisön lainsäädännön ja muiden säädösinstrumenttien hakemisesta sähköisistä tietokannoista sekä linkit tietokantoihin ja toimielinten kotisivuille on valtioneuvoston tietohakemistossa Senaattorissa.

8.2 Oikeuskäytäntö

Tuomioistuimen oikeuskäytäntö julkaistaan *oikeustapauskokoelmana* kaikilla yhdellätoista yhteisön virallisella kielellä. Oikeustapauskokoelma ilmestyy yleensä kuukausittaisina niteinä. Ranskankielinen kokoelma (Recueil de la jurisprudence, Rec.) on saatavana vuodesta 1954 lukien. Englanninkielinen oikeustapauskokoelma (European Court Reports, ECR) alkoi ilmestyä vasta Yhdistyneen kuningaskunnan liittyttyä Euroopan yhteisöihin vuonna 1973. Liittymistä edeltävä oikeuskäytäntö on julkaistu jälkikäteen englanninkielisenä erityispainoksena, jonka sivunumerointi ei täysin vastaa ranskankielistä. Suomen- ja ruotsinkieliset kokoelmat (Oikeustapauskokoelma, Kok.; Rättsfallssamling, REG) ovat saatavina täydellisinä vuoden 1995 alusta. Ennen vuotta 1995 annetuista ratkaisuksista on julkaistu suomen- ja ruotsinkielellä erityispainoksena kirjasarja, jossa on noin 600 tärkeintä ratkaisua.

Tuomioistuimen ratkaisut ovat saatavissa periaatteessa jo antopäivänä kaikilla yhteisöjen virallisilla kielillä. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotukset ovat saatavissa antopäivänä ainakin alkuperäiskielellä ja oikeudenkäyntikielellä.

julkaisema.

³⁸ Ks. www.europa.eu.int.

Tuomioistuimen oikeuskäytäntö on saatavana myös Internetissä. Tuomioistuimen omalta kotisivulta³⁹ voi hakea tuomioita ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksia vuodesta 1997 alkaen. Tähän viimeaikaista oikeuskäytäntöä esittelevään tietokantaan on linkki myös EUR-Lex-portaalista. Oikeudellinen tietokanta CELEX sisältää myös tuomioistuimen oikeuskäytännön. Ajalta ennen Suomen liittymistä on kuitenkin vain osa aineistosta saatavana suomen kielellä.

Tuomioistuin julkaisee kaikilla virallisilla kielillä viikottaista tiedotetta, jossa on tiivistelmä viikolla annetuista ratkaisuista. Tiedote on ilmainen, ja sen voi tilata yhteisöjen tuomioistuimen tiedotuksesta (Yhteisöjen tuomioistuin, Tiedotus, L-2925 LUXEMBOURG, telekopio +352-4303 2500; tilattaessa mainittava haluttu kieliversio). Tiedotteet on saatavissa myös Internetistä tuomioistuimen em. kotisivulta.

Tuomioistuimen oikeuskäytäntöä voi seurata myös EU-asioihin erikoistuneista uutislehdistä. Mainitsemisen arvoisia ovat erityisesti *Agence Europe* (ilmestyy viisi kertaa viikossa, Bryssel) sekä *European Report* (ilmestyy kolme kertaa viikossa, Bryssel).

Eri kustannusyhtiöt ovat koonneet oikeustapauksia oppikirjamuotoon, jolloin ne ovat helposti löydettävissä. Kirjoissa on yleensä myös lyhyet kommentit tapaukseen sekä viittaukset muihin samoja kysymyksiä käsitteleviin tapauksiin.

Tietoja oikeuskäytännön hakemisesta sähköisistä tietokannoista sekä linkki tuomioistuimen kotisivuille on valtioneuvoston tietohakemistossa Senaattorissa.

³⁹ Ks. <http://curia.eu.int>.

Liitteet

- Liite 1 **Oikeusministeriön asetus EY-säädöksiin viittaavien tietojen merkintätavoista (260/2000)**
- Liite 2 **Justitieministeriets förordning om hänvisningar till EG:s rättsakter (260/2000)**
- Liite 3 **EY-säädösten täytäntöönpanoa koskeva ilmoitusmenettely (notifointi).
Ulkoasiainministeriön EY-tuomioistuinyksikön ohje 1.5.2003
ja lomake**
- Liite 4 **Muiden EU-asioihin liittyvien ohjeiden viitetiedot**
- Liite 5 **Amsterdamin sopimuksen 12 artiklassa tarkoitettu vastaavuustaulukko**

Oikeusministeriön asetus

EY-säädöksiin viittaavien tietojen merkintätavoista

1.3.2000/260

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään Suomen säädöskokoelmasta 25 päivänä helmikuuta 2000 annetun lain (188/2000) 16 §:n sekä ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmista samana päivänä annetun lain (189/2000) 8 §:n nojalla:

1 §

Kirjoitettaessa Suomen säädöskokoelmasta annetun valtioneuvoston asetuksen (258/2000) 2 §:ssä sekä ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmista annetun valtioneuvoston asetuksen (259/2000) 4 §:ssä tarkoitettuja Euroopan yhteisöjen säädöksiin (EY-säädös) viittaavia merkintöjä noudatetaan tämän asetuksen säännöksiä.

2 §

Säädöskokoelmassa viittaus EY-säädökseen kirjoitetaan Suomen säädöskokoelmasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä tarkoitettujen viittausten alle. Jos säädökseen sisältyy ainoastaan yksittäisiä säännöksiä EY-säädösten täytäntöönpanosta tai täydentämisestä, viittaus voidaan kuitenkin tehdä kyseisen säännöksen kohdalle.

Määräyskokoelmassa julkaistavassa määräyksessä viittaus kirjoitetaan noudattaen soveltuvin osin 1 momentin säännöksiä.

3 §

Viittauksessa mainitaan se EY-säädös, jonka säännöksiä pannaan täytäntöön taikka jonka täytäntöönpanosta annetaan tarkempia säännöksiä tai määräyksiä. Lisäksi viittauksessa mainitaan se Euroopan yhteisöjen virallisen lehden numero, jossa EY-säädös on julkaistu, sekä julkaisupäivämäärä ja sivunumero, josta säädös alkaa.

4 §

Viittaus kirjoitetaan siten, että ensin mainitaan, mikä yhteisön toimielin on antanut säädöksen ja mikä säädös on kyseessä.

Direktiivin ja päätöksen osalta tämän jälkeen kirjoitetaan tunnus, joka muodostuu vuosiluvusta, direktiivin tai päätöksen numerosta ja yhteisöä tarkoittavasta lyhenteestä.

Asetuksen osalta toimielimen ja säädöstyypin jälkeen mainitaan suluissa yhteisöä tarkoittava lyhenne, lyhenne "N:o" sekä asetuksen numero ja vuosiluku.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu vuosiluku merkitään nelinumeroisena, kun EY-säädös on julkaistu vuonna 1999 tai sen jälkeen, ja kaksinumeroisena, kun EY-säädös on julkaistu ennen vuotta 1999.

Tunnuksen jälkeen mainitaan suluissa säädöksen CELEX-numero, joka muodostuu CELEX-tietokannan lainsäädäntösektoriin viittaavasta tunnuksesta 3, vuosiluvusta nelinumeroisena, säädöstyypin tarkoittavasta tunnuksesta sekä säädöksen juoksevasta numerosta nelinumeroisena.

Kaikissa viittauksissa viimeiseksi mainitaan puolipisteen jälkeen Euroopan yhteisöjen virallisen lehden (EYVL) lyhenne, lehden numero, sen julkaisupäivämäärä sekä sivunumero, josta mainittu säädös alkaa.

5 §

Viittaus kirjoitetaan noudattaen soveltuvin osin seuraavia malleja:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/71/EY (31996L0071); EYVL N:o L 18, 21.1.1997, s. 1
- 2) neuvoston direktiivi 89/130/ETY, Euratom (31989L0130); EYVL N:o L 49, 21.2.1989, s. 26
- 3) komission direktiivi 2000/1/EY (32000L0001); EYVL N:o L 21, 26.1.2000, s. 16
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1182/1999 (31999R1182); EYVL N:o L 144, 9.6.1999, s. 1
- 5) neuvoston asetus (Euratom, EY) N:o 1588/90 (31990R1588); EYVL N:o L 151, 15.6.1990, s. 1
- 6) komission asetus (EY) N:o 3425/93 (31993R3425); EYVL N:o L 312, 15.12.1993, s. 12
- 7) neuvoston päätös 90/683/ETY (31990D0683); EYVL N:o L 380, 31.12.1990, s. 13
- 8) komission päätös 1999/253/EY (31999D0253); EYVL N:o L 98, 13.4.1999, s. 15.

6 §

Tämä asetus tulee voimaan 2 päivänä maaliskuuta 2000.

Justitieministeriets förordning om hänvisningar till EG:s rättsakter

1.3.2000/260

I enlighet med justitieministeriets beslut föreskrivs med stöd av 16 § lagen den 25 februari 2000 om Finlands författningssamling (188/2000) samt 8 § lagen av samma dag om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar (189/2000):

1 §

När sådana hänvisningar till Europeiska gemenskapernas (EG) rättsakter görs som avses i 2 § statsrådets förordning om Finlands författningssamling (258/2000) samt i 4 § statsrådets förordning om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar (259/2000) skall bestämmelserna i denna förordning tillämpas.

2 §

Hänvisningar i författningssamlingen till EG:s rättsakter skrivs under de hänvisningar som avses i 1 § statsrådets förordning om Finlands författningssamling. Om en författning innehåller endast enstaka bestämmelser om genomförande eller komplettering av EG:s rättsakter, kan hänvisningen dock göras i samband med bestämmelserna i fråga.

I föreskrifter som publiceras i föreskriftssamlingen skrivs hänvisningar i tillämpliga delar enligt bestämmelserna i 1 mom.

3 §

I hänvisningarna skall nämnas den EG-rättsakt vars bestämmelser genomförs eller om vars genomförande närmare bestämmelser eller föreskrifter utfärdas. Dessutom skall i hänvisningen nämnas numret på det häfte av Europeiska gemenskapernas officiella tidning där EG-rättsakten har publicerats samt publiceringsdatum och numret på den sida där rättsakten börjar.

4 §

Hänvisningen skall göras så att där först nämns den institution som har utfärdat rättsakten samt vilket slags rättsakt det är fråga om.

I fråga om direktiv och beslut skrivs därefter ett signum, som består av årtal, direktivets eller beslutets nummer och en förkortning som anger gemenskapen.

I fråga om förordningar skall efter institutionen och rättsaktens art inom parentes nämnas en förkortning som anger gemenskapen, förkortningen "nr" samt förordningens nummer och årtal.

Årtalet i 2 och 3 mom. anges med fyra siffror då EG-rättsakten har publicerats 1999 eller senare och med två siffror då EG-rättsakten har publicerats före 1999.

Efter signum nämns inom parentes rättsaktens CELEX-nummer, som består av CELEX-databasens signum för lagstiftningsavdelningen, dvs. siffran 3, årtalet i fyra siffror, en bokstav som avser rättsaktens art samt rättsaktens löpande nummer i form av ett firsiffrigt tal.

I alla hänvisningar skall till sist efter ett semikolon nämnas förkortningen på Europeiska gemenskapernas officiella tidning, dvs. EGT, samt tidningens nummer, publiceringsdatum och numret på den sida där rättsakten börjar.

5 §

Hänvisningarna görs i tillämpliga delar enligt följande modeller:

- 1) Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG (31996L0071); EGT nr L 18, 21.1.1997, s. 1
- 2) rådets direktiv 89/130/EEG, Euratom (31989L0130); EGT nr L 49, 21.2.1989, s. 26
- 3) kommissionens direktiv 2000/1/EG (32000L0001); EGT nr L 21, 26.1.2000, s. 16
- 4) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1182/1999 (31999R1182); EGT nr L 144, 9.6.1999, s. 1
- 5) rådets förordning (Euratom, EEG) nr 1588/90 (31990R1588); EGT nr L 151, 15.6.1990, s. 1
- 6) kommissionens förordning (EG) nr 3425/93 (31993R3425); EGT nr L 312, 15.12.1993, s. 12
- 7) rådets beslut 90/683/EEG (31990D0683); EGT nr L 380, 31.12.1990, s. 13
- 8) kommissionens beslut 1999/253/EG (31999D0253); EGT nr L 98, 13.4.1999, s. 15.

6 §

Denna förordning träder i kraft den 2 mars 2000.

1. ILMOITUSVELVOLLISUUDESTA

Suomen viranomaisten on ilmoitettava Euroopan yhteisöjen komissiolle kansallisista lainsäädäntötoimista, joihin on ryhdytty direktiivien tai muiden yhteisöjen säädösten täytäntöönpanemiseksi, sen mukaan kuin ao. säädöksissä tai muussa sovellettavassa yhteisön oikeudessa säädetään. Täytäntöönpanoilmoitus on tehtävä ennen säädöksen täytäntöönpanolle asetetun määräajan päättymistä.

Nämä ohjeet koskevat *säädösten* notifiointia.

Kauppa- ja teollisuusministeriö hoitaa *kaupan teknisiin esteisiin liittyvät laitosilmoitukset, valtiontukia* koskevan ilmoitusmenettelyn sekä *teknisiä määräysluonnoksia* koskevat ilmoitukset.

2. DIREKTIIVIEN TÄYTÄNTÖÖNPANOVA KOSKEVA ILMOITUSMENETTELY

Direktiivien täytäntöönpanon osalta Suomessa noudatetaan seuraavaa ilmoitusmenettelyä:

1. Täytäntöönpanoilmoitukset laaditaan asiasta vastaavassa toimivaltaisessa ministeriössä. Ahvenanmaan maakunta hallitus huolehtii täytäntöönpanoilmoitusten laatimisesta maakunnan toimivaltaan kuuluvan lainsäädännön osalta.

2. Täytäntöönpanoilmoitukset tulee ensisijaisesti laatia suoraan komission internet-pohjaiseen lainsäädäntönotifikaatiota varten luotuun ohjelmaan (Mesures Nationales d'Exécution - Notification). Ohjelman käyttöohje on ohessa. Kullekin ministeriölle on luotu ulkoministeriön EU-tuomioistuinasiat-yksikössä laatijatunnukset.

3. Ilmoitukset voidaan toistaiseksi tehdä mainittua komission ohjelmaa käyttämättä. Tällöin toimitaan aikaisemman käytännön mukaisesti. Ilmoitukset voi toimittaa EUTORI-ohjelman notifikaatiolomaketta käyttäen tai toimittamalla tarvittavat tiedot (so. notifioitava säädös sekä kansalliset täytäntöönpanotoimepiteet) sähköpostilla ulkoministeriön EU-tuomioistuinasiat-yksikölle osoitteella: fin-not@formin.fi. Tällöin tiedot siirretään ulkoministeriön EU-tuomioistuinasiat-yksikön toimesta komission ohjelmaan.

HUOM! Täytäntöönpanoilmoituksia ei saa lähettää suoraan komissiolle, koska silloin niiden seuraaminen käy mahdottomaksi.

4. EU-tuomioistuinasiat -yksikkö rekisteröi täytäntöönpanoilmoitukset EUTORI-tietokantaan.

Täytäntöönpanoilmoituksen sisältö ja liitteet

1. Täytäntöönpanoilmoitus laaditaan suomen ja ruotsin kielellä.
 2. Täytäntöönpanoilmoituksen laatimisessa suositellaan selkeyden vuoksi käytettäväksi oheista lomaketta silloin kun ilmoitusta ei laadita suoraan komission ohjelmalle.
 3. On huomattavaa, että toisin kuin aikaisemmin, komissiolle ilmoitetaan kukin kansallinen täytäntöönpanotoimi, jolla voidaan täytäntöönpanna useampi direktiivi samanaikaisesti, suomeksi ja ruotsiksi. Jos esimerkiksi yksi direktiivi on täytäntöön pantu sekä kansallisella lailla että valtioneuvoston asetuksella, tulee komissiolle toimittaa kaksi ilmoitusta. Jos taas yhdellä kansallisella lailla täytäntöönpannaan useampia direktiivejä, toimitetaan komissiolle vain yksi ilmoitus.
 4. Täytäntöönpanosäädöksen osalta merkitään säädöksen nimi suomen ja ruotsin kielellä sekä viitataan Suomen säädöskokoelman päivämäärään ja numeroon (jos säädöstä ei ole julkaistu Suomen säädöskokoelmassa, mainitaan missä ja miten säädös on julkaistu).
 5. Toimivaltaisen ministeriön tulee lisäksi harkintansa mukaan antaa täytäntöönpanoilmoituksessa ala- ja tapauskohtaisesti muita, asian selkeyden kannalta tarpeellisia lisäselvityksiä, kuten vastaavuustaulukot.
 6. Komissiolla ei ole mahdollisuuksia selvittää milloin notifioitava lainsäädäntö kuuluu Ahvenanmaan lainsäädäntövallan piiriin. Sen vuoksi Suomen täytäntöönpanoilmoituksista on aina käytävä ilmi, onko notifioitava valtakunnan lainsäädäntö voimassa myös Ahvenanmaalla tai, jos se ei ole, miten se on pantu täytäntöön Ahvenanmaalla. Tämä merkitään kohtaan "Huomautukset".
- Ahvenanmaan osalta lopullisen täytäntöönpanoilmoituksen tekeminen saattaa viivästyä siitä syystä, että maakuntalaki ei voi tulla voimaan ennen kuin tasavallan presidentti on tehnyt päätöksensä veto-oikeuden käyttämisestä (päätös on tehtävä viimeistään neljän kuukauden kuluessa). Jotta notifikaatio ei tämän takia viivästyisi, on sitä varten eri kohta lomakkeessa.

7. Täytäntöönpanoilmoituksesta tulee käydä ilmi, täyttääkö ko. täytäntöönpanoilmoitus notifiointivelvoitteen vai tullaanko myöhemmin tekemään täydentäviä ilmoituksia.

3. EY-ASETUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVA ILMOITUSMENETTELY

Yleensä edellytetään ainoastaan direktiivien notifiointia. Tämän vuoksi ei EY-asetuksista eikä päätöksistä tehdä täytäntöönpanoilmoituksia ellei sitä nimenomaan pyydetä tai ao. säädöksessä edellytetä.

4. AHVENANMAAN MAAKUNTALAINSÄÄDÄNNÖN NOTIFIOINTI

Suomen täytäntöönpanoilmoitus ei ole täydellinen, jos siinä ei mainita, miten yhteisön säädös on pantu täytäntöön Ahvenanmaalla. Käytännössä Ahvenanmaan viranomaiset (maakuntahallitus) selvittävät, kuuluuko asia maakunnan vai valtakunnan toimivaltaan.

Toimivaltaisen ministeriön on hyvä olla yhteydessä joko asianomaiseen maakuntahallituksen valmistelijan taikka maakuntahallituksen EU-koordinaattoriin ja merkitä maakuntahallituksesta saatujen tietojen perusteella komissiolle tehtävään ilmoitukseen, onko notifioitava lainsäädäntö voimassa myös Ahvenanmaalla vai kuuluuko asia Ahvenanmaan lainsäädäntötoimivaltaan. Varsinkin asioissa, joissa toimivalta on jaettu taikka toimivallanjako on epäselvä, olisi jo direktiivin valmistelun aikana syytä keskustella siitä, miten direktiivi pannaan täytäntöön.

Jos säädös pannaan valtakunnan osalta täytäntöön ennen kuin se on pantu täytäntöön Ahvenanmaalla, Suomen täytäntöönpanoilmoituksessa mainitaan, että täytäntöönpanoilmoitusta täydennetään myöhemmin Ahvenanmaan maakunnan osalta. Jos Ahvenanmaa on tehnyt täytäntöönpanoilmoituksen, mutta valtakunnan täytäntöönpanoilmoitus on myöhästynyt, Ahvenanmaan täytäntöönpanoilmoitus on toimitettava komissiolle määräpäivään mennessä.

5. ILMOITUSMENETTELYN KOORDINAATIO

Ilmoitusmenettelyn koordinaatiosta vastaa ulkoasiainministeriön oikeudellisella osastolla oleva EU-tuomioistuinasiat-yksikkö. Lisätietoja ilmoitusmenettelystä annetaan puhelinnumerosta (09) 160 55783 tai sähköpostiosoitteesta fin-not@formin.fi.

Säädöksen täytäntöönpanoa koskeva kansallinen lainsäädäntö / Rättsakten genomförs med följande nationella lagstiftning:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Täytäntöönpano Ahvenanmaalla / Genomförande på Åland

[] Yllämainittu kansallinen lainsäädäntö on automaattisesti voimassa myös Ahvenanmaan maakunnassa / Ovan nämnda nationella lagstiftning gäller automatiskt i landskapet Åland

[] Asia kuuluu kokonaan tai osittain Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan / Saken hör helt eller delvis till landskapet Ålands behörighet.

Säädöksen täytäntöönpanoa koskeva Ahvenanmaan maakuntalainsäädäntö / Rättsakten genomförs på Åland med följande landskapslagstiftning:

.....

.....

.....

.....

.....

[] Yllä mainittu Ahvenanmaan maakuntalainsäädäntö ei tule voimaan ennen kuin tasavallan presidentti on tehnyt päätöksen mahdollisesta veto-oikeuden käyttämisestä. Määräaika presidentin päätöksen tekemiselle on . Presidentin päätöksestä ilmoitetaan erikseen komissiolle. / Ovan nämnda landskapslagstiftning träder inte i kraft förrän republikens president har fattat beslut om han utövar sin vetorätt. Tiden för utövande av vetorätt går ut . Kommissionen underrättas separat om presidentens beslut.

Tieto ilmoituksen täydellisyydestä / Ytterligare anmälningar

[] Lisäilmoituksia ei ole odotettavissa / Ytterligare anmälningar är inte att vänta

[] Tätä ilmoitusta tullaan täydentämään seuraavilta osin / Denna anmälan kommer att kompletteras till följande delar:

.....

.....

.....

.....

.....

Euroopan komissiolle ilmoitetaan notifiointiin liittyvistä kansallisen lainsäädännön muutoksista / Europeiska kommissionen underrättas om ändringar i den nationella lagstiftning som notifieringen avser.

.....
Allekirjoitus / Underskrift

.....
Paikka ja aika / Ort och datum

.....
Nimi ja virka-asema / Namn och titel

.....

ANMÄLAN (NOTIFIERING) AV EG-LAGSTIFTNING

Mottagare:
(Ministerium)

Uppgifterna i denna anmälan vidarebefordras till Europeiska gemenskapernas kommission

Avsändare:

Ålands landskapsstyrelse

Rättsakt som genomförs (namn + nummer):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Rättsakten hör i sin helhet till rikets lagstiftningsbehörighet

Rättsakten hör helt/delvis till landskapets behörighet och genomförs i landskapet med följande landskapslagstiftning:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ytterligare anmälningar är inte att vänta

Anmälan kommer att kompletteras till följande delar:

.....

.....

.....

.....

.....

Den ovan nämnda landskapslagstiftningen träder inte i kraft förrän republikens president har beslutat om han utövar vetorätt. Tiden för utövande av vetorätt går ut .

Ort och datum

Underskrift

Avdelning, namnförtydligande och titel

Liite 4

Muiden EU-asioihin liittyvien ohjeiden viitetiedot

Seuraavat ohjeet EU-asioiden valmistelusta löytyvät Senaattorista

(<http://vn.senaattori.fi>)

- [EU-asioiden käsittelyvaiheet ja yhteensovittaminen valtioneuvostossa](#) (EU-ministerivaliokunta 15.9.2000)
[Samordningen och behandlingen av EU-ärenden inom statsrådet](#)
- [Eduskunnan ja valtioneuvoston yhteistoiminta Euroopan unionin asioiden kansallisessa valmistelussa](#) (OM 30.3.2001)
- [EU-asioiden toimittaminen eduskunnalle](#) (Esittelijän opas)
- [Neuvoston turvallisuussääntöjen vahvistaminen: kansalliset toimenpiteet](#) (UM:n ohje 14.11.2001)
- [Neuvostolle tulleiden asiakirjapyyntöjen käsittely](#) (OM:n muistio 25.4.2002)
- [Ahvenanmaan asema lainvalmistelussa ja EU-asioissa](#) (OM 28.3.2001)
[Ålands ställning i lagberedningen och i EU-ärenden](#)
- [EY-säädösten täytäntöönpanoa koskeva ilmoitusmenettely](#) (UM 7.12.2000)
[Förfarandet vid anmälan rörande EG-rättsakter](#)
- [EY-tuomioistuinasioiden käsittely](#)
[EG-domstolsärenden](#)

[Euroopan parlamenttiin liittyvien asioiden käsittely](#)

Liite 5

Amsterdamin sopimuksen 12 artiklassa tarkoitettu vastaavuustaulukko

A.

Sopimus Euroopan unionista Aiempi numerointi	Uusi numerointi
I OSASTO	I OSASTO
A artikla	1 artikla
B artikla	2 artikla
C artikla	3 artikla
D artikla	4 artikla
E artikla	5 artikla
F artikla	6 artikla
F.1 artikla (*)	7 artikla
II OSASTO	II OSASTO
G artikla	8 artikla
III OSASTO	III OSASTO
H artikla	9 artikla
IV OSASTO	IV OSASTO
I artikla	10 artikla
V OSASTO (**)	V OSASTO
J.1 artikla	11 artikla
J.2 artikla	12 artikla
J.3 artikla	13 artikla
J.4 artikla	14 artikla
J.5 artikla	15 artikla
J.6 artikla	16 artikla
J.7 artikla	17 artikla
J.8 artikla	18 artikla
J.9 artikla	19 artikla
J.10 artikla	20 artikla
J.11 artikla	21 artikla
J.12 artikla	22 artikla
J.13 artikla	23 artikla
J.14 artikla	24 artikla
J.15 artikla	25 artikla
J.16 artikla	26 artikla
J.17 artikla	27 artikla
J.18 artikla	28 artikla
VI OSASTO (***)	VI OSASTO
K.1 artikla	29 artikla
K.2 artikla	30 artikla

II

K.3 artikla	31 artikla
K.4 artikla	32 artikla
K.5 artikla	33 artikla
K.6 artikla	34 artikla
K.7 artikla	35 artikla
K.8 artikla	36 artikla
K.9 artikla	37 artikla
K.10 artikla	38 artikla
K.11 artikla	39 artikla
K.12 artikla	40 artikla
K.13 artikla	41 artikla
K.14 artikla	42 artikla
VI a OSASTO (**)	VII OSASTO
K.15 artikla	43 artikla
K.16 artikla (*)	44 artikla
K.17 artikla (*)	45 artikla
VII OSASTO	VIII OSASTO
L artikla	46 artikla
M artikla	47 artikla
N artikla	48 artikla
O artikla	49 artikla
P artikla	50 artikla
Q artikla	51 artikla
R artikla	52 artikla
S artikla	53 artikla
(*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla. (**) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi osasto. (***) Amsterdamin sopimuksella uudelleen muokattu osasto.	

B.

Euroopan yhteisön perustamissopimus Aiempi numerointi	Uusi numerointi
ENSIMMÄINEN OSA	ENSIMMÄINEN OSA
1 artikla	1 artikla
2 artikla	2 artikla
3 artikla	3 artikla
3 a artikla	4 artikla
3 b artikla	5 artikla
3 c artikla (*)	6 artikla
4 artikla	7 artikla
4 a artikla	8 artikla
4 b artikla	9 artikla
5 artikla	10 artikla
5 a artikla (*)	11 artikla
6 artikla	12 artikla

III

6 a artikla [*]	13 artikla
7 artikla (kumottu)	-
7 a artikla	14 artikla
7 b artikla (kumottu)	-
7 c artikla	15 artikla
7 d artikla [*]	16 artikla
TOINEN OSA	TOINEN OSA
8 artikla	17 artikla
8 a artikla	18 artikla
8 b artikla	19 artikla
8 c artikla	20 artikla
8 d artikla	21 artikla
8 e artikla	22 artikla
KOLMAS OSA	KOLMAS OSA
I OSASTO	I OSASTO
9 artikla	23 artikla
10 artikla	24 artikla
11 artikla (kumottu)	-
1 LUKU	1 LUKU
1 jakso (poistettu)	-
12 artikla	25 artikla
13 artikla (kumottu)	-
14 artikla (kumottu)	-
15 artikla (kumottu)	-
16 artikla (kumottu)	-
17 artikla (kumottu)	-
2 jakso (poistettu)	-
18 artikla (kumottu)	-
19 artikla (kumottu)	-
20 artikla (kumottu)	-
21 artikla (kumottu)	-
22 artikla (kumottu)	-
23 artikla (kumottu)	-
24 artikla (kumottu)	-
25 artikla (kumottu)	-
26 artikla (kumottu)	-
27 artikla (kumottu)	-
28 artikla	26 artikla
29 artikla	27 artikla
2 LUKU	2 LUKU
30 artikla	28 artikla
31 artikla (kumottu)	-
32 artikla (kumottu)	-

IV

33 artikla (kumottu)	-
34 artikla	29 artikla
35 artikla (kumottu)	-
36 artikla	30 artikla
37 artikla	31 artikla
II OSASTO	II OSASTO
38 artikla	32 artikla
39 artikla	33 artikla
40 artikla	34 artikla
41 artikla	35 artikla
42 artikla	36 artikla
43 artikla	37 artikla
44 artikla (kumottu)	-
45 artikla (kumottu)	-
46 artikla	38 artikla
47 artikla (kumottu)	-
III OSASTO	III OSASTO
1 LUKU	1 LUKU
48 artikla	39 artikla
49 artikla	40 artikla
50 artikla	41 artikla
51 artikla	42 artikla
2 LUKU	2 LUKU
52 artikla	43 artikla
53 artikla (kumottu)	-
54 artikla	44 artikla
55 artikla	45 artikla
56 artikla	46 artikla
57 artikla	47 artikla
58 artikla	48 artikla
3 LUKU	3 LUKU
59 artikla	49 artikla
60 artikla	50 artikla
61 artikla	51 artikla
62 artikla (kumottu)	-
63 artikla	52 artikla
64 artikla	53 artikla
65 artikla	54 artikla
66 artikla	55 artikla
4 LUKU	4 LUKU
67 artikla (kumottu)	-
68 artikla (kumottu)	-
69 artikla (kumottu)	-

70 artikla (kumottu)	-
71 artikla (kumottu)	-
72 artikla (kumottu)	-
73 artikla (kumottu)	-
73 a artikla (kumottu)	-
73 b artikla	56 artikla
73 c artikla	57 artikla
73 d artikla	58 artikla
73 e artikla (kumottu)	-
73 f artikla	59 artikla
73 g artikla	60 artikla
73 h artikla (kumottu)	-
III a OSASTO ☰	IV OSASTO
73 i artikla ☰	61 artikla
73 j artikla ☰	62 artikla
73 k artikla ☰	63 artikla
73 l artikla ☰	64 artikla
73 m artikla ☰	65 artikla
73 n artikla ☰	66 artikla
73 o artikla ☰	67 artikla
73 p artikla ☰	68 artikla
73 q artikla ☰	69 artikla
IV OSASTO	V OSASTO
74 artikla	70 artikla
75 artikla	71 artikla
76 artikla	72 artikla
77 artikla	73 artikla
78 artikla	74 artikla
79 artikla	75 artikla
80 artikla	76 artikla
81 artikla	77 artikla
82 artikla	78 artikla
83 artikla	79 artikla
84 artikla	80 artikla
V OSASTO	VI OSASTO
I LUKU	I LUKU
1 JAKSO	1 JAKSO
85 artikla	81 artikla
86 artikla	82 artikla
87 artikla	83 artikla
88 artikla	84 artikla
89 artikla	85 artikla
90 artikla	86 artikla

VI

2 jakso (poistettu)	-
91 artikla (kumottu)	-
3 JAKSO	2 JAKSO
92 artikla	87 artikla
93 artikla	88 artikla
94 artikla	89 artikla
2 LUKU	2 LUKU
95 artikla	90 artikla
96 artikla	91 artikla
97 artikla (kumottu)	-
98 artikla	92 artikla
99 artikla	93 artikla
3 LUKU	3 LUKU
100 artikla	94 artikla
100 a artikla	95 artikla
100 b artikla (kumottu)	-
100 c artikla (kumottu)	-
100 d artikla (kumottu)	-
101 artikla	96 artikla
102 artikla	97 artikla
VI OSASTO	VII OSASTO
1 LUKU	1 LUKU
102 a artikla	98 artikla
103 artikla	99 artikla
103 a artikla	100 artikla
104 artikla	101 artikla
104 a artikla	102 artikla
104 b artikla	103 artikla
104 c artikla	104 artikla
2 LUKU	2 LUKU
105 artikla	105 artikla
105 a artikla	106 artikla
106 artikla	107 artikla
107 artikla	108 artikla
108 artikla	109 artikla
108 a artikla	110 artikla
109 artikla	111 artikla
3 LUKU	3 LUKU
109 a artikla	112 artikla
109 b artikla	113 artikla
109 c artikla	114 artikla
109 d artikla	115 artikla
4 LUKU	4 LUKU

VII

109 e artikla	116 artikla
109 f artikla	117 artikla
109 g artikla	118 artikla
109 h artikla	119 artikla
109 i artikla	120 artikla
109 j artikla	121 artikla
109 k artikla	122 artikla
109 l artikla	123 artikla
109 m artikla	124 artikla
VI a OSASTO ☞ **	VIII OSASTO
109 n artikla ☞ *	125 artikla
109 o artikla ☞ *	126 artikla
109 p artikla ☞ *	127 artikla
109 q artikla ☞ *	128 artikla
109 r artikla ☞ *	129 artikla
109 s artikla ☞ *	130 artikla
VII OSASTO	IX OSASTO
110 artikla	131 artikla
111 artikla (kumottu)	-
112 artikla	132 artikla
113 artikla	133 artikla
114 artikla (kumottu)	-
115 artikla	134 artikla
VII a OSASTO ☞ **	X OSASTO
116 artikla ☞ *	135 artikla
VIII OSASTO	XI OSASTO
I LUKU ☞ ***	I LUKU
117 artikla	136 artikla
118 artikla	137 artikla
118 a artikla	138 artikla
118 b artikla	139 artikla
118 c artikla	140 artikla
119 artikla	141 artikla
119 a artikla	142 artikla
120 artikla	143 artikla
121 artikla	144 artikla
122 artikla	145 artikla
2 LUKU	2 LUKU
123 artikla	146 artikla
124 artikla	147 artikla
125 artikla	148 artikla
3 LUKU	3 LUKU
126 artikla	149 artikla

VIII

127 artikla	150 artikla
IX OSASTO	XII OSASTO
128 artikla	151 artikla
X OSASTO	XIII OSASTO
129 artikla	152 artikla
XI OSASTO	XIV OSASTO
129 a artikla	153 artikla
XII OSASTO	XV OSASTO
129 b artikla	154 artikla
129 c artikla	155 artikla
129 d artikla	156 artikla
XIII OSASTO	XVI OSASTO
130 artikla	157 artikla
XIV OSASTO	XVII OSASTO
130 a artikla	158 artikla
130 b artikla	159 artikla
130 c artikla	160 artikla
130 d artikla	161 artikla
130 e artikla	162 artikla
XV OSASTO	XVIII OSASTO
130 f artikla	163 artikla
130 g artikla	164 artikla
130 h artikla	165 artikla
130 i artikla	166 artikla
130 j artikla	167 artikla
130 k artikla	168 artikla
130 l artikla	169 artikla
130 m artikla	170 artikla
130 n artikla	171 artikla
130 o artikla	172 artikla
130 p artikla	173 artikla
130 q artikla (kumottu)	-
XVI OSASTO	XIX OSASTO
130 r artikla	174 artikla
130 s artikla	175 artikla
130 t artikla	176 artikla
XVII OSASTO	XX OSASTO
130 u artikla	177 artikla
130 v artikla	178 artikla
130 w artikla	179 artikla
130 x artikla	180 artikla
130 y artikla	181 artikla
NELJÄS OSA	NELJÄS OSA

131 artikla	182 artikla
132 artikla	183 artikla
133 artikla	184 artikla
134 artikla	185 artikla
135 artikla	186 artikla
136 artikla	187 artikla
136 a artikla	188 artikla
VIIDES OSA	VIIDES OSA
I OSASTO	I OSASTO
1 LUKU	1 LUKU
1 JAKSO	1 JAKSO
137 artikla	189 artikla
138 artikla	190 artikla
138 a artikla	191 artikla
138 b artikla	192 artikla
138 c artikla	193 artikla
138 d artikla	194 artikla
138 e artikla	195 artikla
139 artikla	196 artikla
140 artikla	197 artikla
141 artikla	198 artikla
142 artikla	199 artikla
143 artikla	200 artikla
144 artikla	201 artikla
2 JAKSO	2 JAKSO
145 artikla	202 artikla
146 artikla	203 artikla
147 artikla	204 artikla
148 artikla	205 artikla
149 artikla (kumottu)	-
150 artikla	206 artikla
151 artikla	207 artikla
152 artikla	208 artikla
153 artikla	209 artikla
154 artikla	210 artikla
3 JAKSO	3 JAKSO
155 artikla	211 artikla
156 artikla	212 artikla
157 artikla	213 artikla
158 artikla	214 artikla
159 artikla	215 artikla
160 artikla	216 artikla
161 artikla	217 artikla

162 artikla	218 artikla
163 artikla	219 artikla
4 JAKSO	4 JAKSO
164 artikla	220 artikla
165 artikla	221 artikla
166 artikla	222 artikla
167 artikla	223 artikla
168 artikla	224 artikla
168 a artikla	225 artikla
169 artikla	226 artikla
170 artikla	227 artikla
171 artikla	228 artikla
172 artikla	229 artikla
173 artikla	230 artikla
174 artikla	231 artikla
175 artikla	232 artikla
176 artikla	233 artikla
177 artikla	234 artikla
178 artikla	235 artikla
179 artikla	236 artikla
180 artikla	237 artikla
181 artikla	238 artikla
182 artikla	239 artikla
183 artikla	240 artikla
184 artikla	241 artikla
185 artikla	242 artikla
186 artikla	243 artikla
187 artikla	244 artikla
188 artikla	245 artikla
5 JAKSO	5 JAKSO
188 a artikla	246 artikla
188 b artikla	247 artikla
188 c artikla	248 artikla
2 LUKU	2 LUKU
189 artikla	249 artikla
189 a artikla	250 artikla
189 b artikla	251 artikla
189 c artikla	252 artikla
190 artikla	253 artikla
191 artikla	254 artikla
191 a artikla Ω	255 artikla
192 artikla	256 artikla
3 LUKU	3 LUKU

193 artikla	257 artikla
194 artikla	258 artikla
195 artikla	259 artikla
196 artikla	260 artikla
197 artikla	261 artikla
198 artikla	262 artikla
4 LUKU	4 LUKU
198 a artikla	263 artikla
198 b artikla	264 artikla
198 c artikla	265 artikla
5 LUKU	5 LUKU
198 d artikla	266 artikla
198 e artikla	267 artikla
II OSASTO	II OSASTO
199 artikla	268 artikla
200 artikla (kumottu)	-
201 artikla	269 artikla
201 a artikla	270 artikla
202 artikla	271 artikla
203 artikla	272 artikla
204 artikla	273 artikla
205 artikla	274 artikla
205 a artikla	275 artikla
206 artikla	276 artikla
206 a artikla (kumottu)	-
207 artikla	277 artikla
208 artikla	278 artikla
209 artikla	279 artikla
209 a artikla	280 artikla
KUUEDES OSA	KUUEDES OSA
210 artikla	281 artikla
211 artikla	282 artikla
212 artikla Ω*	283 artikla
213 artikla	284 artikla
213 a artikla Ω*	285 artikla
213 b artikla Ω*	286 artikla
214 artikla	287 artikla
215 artikla	288 artikla
216 artikla	289 artikla
217 artikla	290 artikla
218 artikla Ω*	291 artikla
219 artikla	292 artikla
220 artikla	293 artikla

XII

221 artikla	294 artikla
222 artikla	295 artikla
223 artikla	296 artikla
224 artikla	297 artikla
225 artikla	298 artikla
226 artikla (kumottu)	-
227 artikla	299 artikla
228 artikla	300 artikla
228 a artikla	301 artikla
229 artikla	302 artikla
230 artikla	303 artikla
231 artikla	304 artikla
232 artikla	305 artikla
233 artikla	306 artikla
234 artikla	307 artikla
235 artikla	308 artikla
236 artikla 🔗	309 artikla
237 artikla (kumottu)	-
238 artikla	310 artikla
239 artikla	311 artikla
240 artikla	312 artikla
241 artikla (kumottu)	-
242 artikla (kumottu)	-
243 artikla (kumottu)	-
244 artikla (kumottu)	-
245 artikla (kumottu)	-
246 artikla (kumottu)	-
LOPPUMÄÄRÄYKSET	LOPPUMÄÄRÄYKSET
247 artikla	313 artikla
248 artikla	314 artikla
<p>(*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla. (*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla. (**) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi osasto. (*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla. (**) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi osasto. (*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla. (**) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi osasto. (***) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty luku. (*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla. (*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla.</p>	